

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybűt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésnek s pontosan és jutányosan közöltetik.

Hirlapi félévünk vége közelegetével a jövő július-decemberi félesztendei folyamért járandó előfizetésre vagyunk szives tiszteletű bizodalommal felszólítani bátrak a két testvér hazai tisztelt olvasó közönséget. Mivel pedig az általunk is közölt fensőbb rendelet szerint a nm. m. kir. udvari kincstár által a **hetenként kétszer** szétküldetni szokott hirlapok minden példányától a félévi postadíj 48 p. krról 1 frt. 12 kr-ra, a hetenkint többször szétküldetni szokottaktól pedig 2 pforintra emeltetett: ez okból kénytelenek vagyunk az eddigi szokott félévi postai előfizetés-díjt az említett fensőbb rendelet következtében lapjaink hétszakos kétszeri szétküldetése mellett 24 pengő krral emelni. 'S minthogy a Magyarország és Erdély posttaállomásának nagyobb részire még jövő félesztendőben is hetenként csak kétszer történnék a hirlap- és levél-szállítás, ennél fogva még jövő félesztendei (július-decemberi) hirlap-folyamunk hetenként, mint eddig, két ízben fog megjelenni és szétküldetni; 1848tól kedve azonban, mivel addig hiteles tudósítás szerint a hetenkénti négyszeres postajárás a még eddig ezzel nem bíró vidékekre is ki fog terjeszteni, fensőbb k. engedelemmel fogva testvér-lapjaink is hetenkénti, négy ízbeni megjelenésöknél fogva, négy ízben is fognak szét küldethetni hetenként minden tájra.

Az előrebocsátottakhoz képest a félévi előfizetés boríték nélkül 's házhoz küldéssel Budapesten mint eddig 5 pengő forint, borítékosan szinte Budapesten házhoz küldéssel, mint eddig, 6 pforint; — borítékosan postán 6 frt. 24 kr. pengő. Előfizetheti helyben Pesten uri utca 453dik számú Trattner-Károlyi ház első emeletén a szerkesztőségnél 's Magyar- és Erdélyországban minden kir. postahivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldre kívántató példányok iránt csupán a bécsi főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Pest június 1jén 1847.

A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Kinevezések és előléptetések. István kir. helytartó ő fenségének válasza a pápai izraelita-községhez. Örökváltság. I. Budapesti napló. Törvény hatóságok: Nógrád, Thuróc, és Ungmegyék közgyűlései. Városok köréből: Buda, Újvidék, Kézsmark szabad kir. városokból rövid tudósítások. Erdélyi országgyűlés. Külföld. (Ausztria, Spanyolország, Anglia, Franciaország, Belgium.) Értesítő.

MAGYARORSZAG és ERDELY.

Az eszéki kerületi postai hivatalnál megüriült ellenőrségre Georgievich György pétervárad ellenőrködő postatiszt; a budai főpostahivatalnál megüriült három járulok-ságra pedig Todorffy Lajos, Weidinger Károly és Rószler Mór postahivatali gyakornokok alkalmaztattak.

Frankenburg Adolf — magyar kir. udv. kincstári járulok — bővebb értesítés szerint a magyar kir. udv. kancellariánál magyar tolmácsi, egyszersmind sorjegyzői alkalmazást nyert.

A nm. m. kir. udv. kincstár a megüriült vágújhelyi k. sómászlói állomásra Tóth Károly nyugdíjazott es kir. hadnagyt és nagyváradi sőhivatali gyakornokot, továbbá a hradechi k. sőhivatalnál megüriült sómászlói állomásra Szukováthy Szilárd pozsonyi k. sőhivatali gyakornokot alkalmazta.

Ő es. s ap. k. fens. Magyarország legmélyebben tisztelt kir. helytartója a pápai izraelita község részéről rendezett gyász ünnep alkalmakor Löv Lipót főrabbi által tartott gyászbeszéd átküldése mellett, kegyes színe elibe intézett levelére a pápai izraelita községnek következő, magas emberszeretettel 's kegyet tanúsító sorokkal szerencsésíté az ottani izraelita község előjáróságát: Azon buzgósgéért, melyet uraságtok boldogult atyám emlékének hála-tiszteletében tanúsítottak, őszinte köszönetet mondok 's annál szivesebben veszem a megküldött gyászbeszédet is, minthogy nem kétlem: miszerint abban egész községük érzelmei vannak kifejezve. Prága szentgyörgy hava 22dikén 1847. István s. k. kir. helytartó.

Az örök váltság ügye.

Nincs hazafi, kinek ne dohogna szive a feletti elmélkedés közt: vajjon fog-e a kényszerített örök váltság a legközelebb országgyűlésen létesülni? — Nemzeti erők kifejlése törvényelotti egyenlőség által föltételeztetvén, — alkossunk bár az 179/67d. t. cikkben kitűzött országos munkálát tárgyában legbőlcsebb 's kimerítő törvényeket, az örök váltság sikeresítése nélkül csak kisszerű toldások lesznek, mert az anyagban hiányzani fog a minden szépet 's jót teremtő lélek. —

Vannak azonban mindennek bizonyos határai, melylyekről Horác azt mondja „quos ultra citraque nequit consistere rectum“ 's melylyekből kitérve a legtisztább szándok is nyomort, elégtelenséget, sőt felborulást okoz. Bizonyos ugyan, hogy a földesuri viszonyok leginkább állanak ellen a polgári társaság belsejébe okszerű rendeztetésének 's volna csak tündér-pálcza kezében, hogy egy illetéssel minden sérelmet nélkül felbontathatnék minden urbéri 's ezzel rokon viszonyokat, a szabadság istennőjének legszentebb bódolatot tanusítanék egy pillanatban; ám de ki magát, helyzetét vagy nem — vagy félre ismérve, — vagy tán jóbani tulbuzgóságátul elragadtatva oly eszközökhöz nyul, minők minden lépten gátra találnak, az vét maga tiszta szándoka, hazafiai kötelessége 's ez által az általa boldogíttatni célzott nemzet ellen.

Ebből azt hozom ki: ne vezessük a magyar jobbágyot lebilincszve a szabadság oltárához, 's azt a megváltásra ne kényszerítsük. Láttunké embert, kit a szabad-

ság élvezetére korbácsolni kellett? 's nem mutat-e a világ-történet mindannyi példát mint annyi határtalan vágat a szolgasághul kibontakozásra? — Legnagyobb ajasságot kellene föltenni a magyar néprül, ha benne a szabadság eszméje kopár földre találna, pedig a magyar nép ily szennyet nem érdemel.

Soha sem foganszik meg oly törvény, mely nem a nemzet lelkébül merítették 's kivált azon egyedekébül, kiknek javára alkottatik 's kik annak életbe lépésén mint tényezőki szerepeltvén általa magokat nemcsak boldogítva nem érzik, sőt abban pusztulásuk esiráját lelik.

Ez ellen, igaz, hogy ismét csak egy hatalomszó zudulhatna fel, mely az egész ország értékét alapul tűzné ki az örök váltság létesítésére 's megvallom, ha nagylelkűség 's önfeláldozás szent szikrája hevitené minden honfi keblét, ez legbiztosabb eszköz lenne a rögtöni kibontakozásra. — Ámde az embert mindig csak a maga mindennapi alakjában vagyunk szemlélni kénytelenek, mert vannak szűkebb-lékek, kik nem akarnak áldozni; vannak nyomorultak, kik nem áldozhatnak, sőt magok is segélyre szorulnak. — 'S egyébként, ki az adó körüli elmúlt szomorú eseményeket számításából ki nem felejté 's még is adózás után akarja létesíteni az örök váltságot, az isten bizony! gyanussá teszi magát, hogy máshová néz 's máshová üt.

Ne követeljünk jelenleg senkítul nagylelkűséget, mert ezzel már elégszer felültünk, hisz van Istentül kezünkbe adott egy hatalmas szer, mely előtt legörnyed minden aljas elem, mely senkítul el nem vesz, senkinek nem ad, csak egyenlit 's ezen varázserő az „örök igazság“ miért fizetne azon armalista A. kinek jobbágya soha nem volt, azért, hogy B. jobbágy magát C. uraságtul megválthassa? Holott az urbéri földekbül soha semmi hasznat nem vett, helyette senki nem katonáskodott, sőt csak a legújabb időköt kivéve az adót szintugy fizette, mint a misera contribuens plebsnek bármelyik tagja.

Az urbéri 's azzal rokon viszony kizárólag földesur 's jobbágy közötti, oda egy harmadikat keverni nem igazságos, nem tanácsos. Egyedül a törvényhozásnak, mint ama viszony káros oldalait naponként tapasztaló hatalomnak feladata oly szabályt alkotni, mely a természetben sehol nem divatozó ugrást úgyesen kikerülve abbul mind a két felet kibontsa, az egymás természeti védelmére teremtett polgárokat elszigetelő falakat lerontsa 's az egész nemzetet mint egy családot hatalomra 's boldogságra vezesse.

Ki lesz bontva pedig akkor, ha a jobbágy bármikor akarja magát megváltani, arra földesurát kényszerítheti. — Azt mondják némelyek, hogy a kölcsönös viszonyosság elve megsértetik ez által. Korán sem; megjegyezvén előre azt, hogy valakit fizetői tehetségre kényszeríteni valóban nevetséges, tehát nem a teljes viszonyosság parancsszava é, hogy ha a magyar nemesség Ázsiából kijötte óta egész Mária Theresia idejéig annyit szolgáltatott jobbágyával, mennyi neki tetszett, azóta pedig a törvény által kiszabott tartozásokat és szolgálatokat tette meg vele, most, midőn a földesuri viszonyok minden jözan előrehaladásnak útját állják, a' nemzeti erő kifejlését háttérbe szorítják, mondom most ne legyen a jobbágyának viszonyos (reciproco) joga földesurát jogainak kieserülésére 's annyit érbőmi fölvetelére, elfogadására kényszeríteni alkotandó törvény által? Igen is legyen. Itt a viszonyosság. —

Háromfélék az ily megváltandó községek: urbérik, szerződésiek, gyakorlat-szerintiek. Ezen két utóbbi szolgálati és tartozásai ha kész pénzbül állanak, mint többnyi-

re divatban van, azok tőkété, ötre százat vehvén, lenne fizetendő. Például Vas megyében Szombathely püspöki m. város évenként fizet tartozás fejében 200 darab aranyat, ha tehát a 900 pengő forint tőkét (18 ezer pengő fölleten-né, létező törvény esetében azonnal a szabad községek sorába tartoznék. — A' mennyire pedig akár vegyesen kész pénzzel együtt, akár magányosan más szolgálatok lennének divatban, azok mind két részrül egyenlő számban választott megbizottak — 's ezek által egy közösen választandó elnök közbejárattával, kész pénzre számíttatván ki, annak tőkété lenne fizetendő. —

Mi az urbériket illeti: mindenek előtt tudni kell: mit vált meg a jobbágy? azért véget kell vetni az urbéri habozó birtoknak 's kimondani: miszerint az ily törvény kihirdetése napjátul fogva minden urbéri rendbeszedés tilalmas. Viszszaható ereje azonban a' már kezdett 's függőben levő perekre ne legyen, mert a' mit valaki törvény őtalma alatt tett, arról a' törvénynek kezeskedni kell.

Uraim! Legyen határozott a' váltságdíj, legyen könnyítve a' fizethetés, adjunk polgári jogokat a' megváltakozott községeknek; higyétek semmi kényszerítő törvény nem fogja pótolni a' szabad tulajdoni 's polgári jogok gyakorlása utáni törekvés varázs-hatalmát.

A' váltságdíj meghatározására oly alapot kell fölvenni, mely bizonyos 's minden egyes helységre sőt jobbágyra alkalmazható 's melyet kulcs gyanánt minden örök-váltság esetben használhatni. Nem szolgálhat tehát arra a' királyi kissebb jogoknak eddig kizárólag a' földesurak általi 's jövőben megszünendő gyakorlata, mert valamint igaztalanság lenne az eddig azokkal élt földesurat csak azért, mert azt gyakorolva jobbágyai fölött az egyedúráságot üzte, megjutalmazni; ugy hasonló igaztalanság lenne azon földesurat, ki akár engedékenységbül, akár alkalom-hiány miatt azokat nem gyakorolva, jobbágyai iránt kimélttel viseltetett, az e' részbeni váltságdíj-megtagadással büntetni. — De a' legelő mennyiségét, vagy tágas terjedelmű erdőket sem lehetne alapul felvenni, mert sok olytán község létezik, hol épen semmi legelő, sem erdő nincsen. Egyébként is ezek nem a' telki állományhoz, hanem csak azok haszonvételei közzé tartoznak. Ki kell végre zárni a' végrehajtónak minden önkényét.

Azért legbiztosabb kulcsul szolgálhatnak a' rendes urbéri szolgálatok és tartozások: ott, hol még rendbeszedés 's elkülönítés nem történt: az ó, — hol pedig már az létesült: az új urbéri táblák szerint. Midőn a' teréziai urbér behozatott, helységenként kikérdeztettek a' jobbágyok a' tudvalevő kilencz pontra nézve, minő jó és káros viszonyokban vannak? Akkor felhozták mind azon javadalmakat 's terhelteket, melyek őket akár az uri és köz munkák viseletében, akár természetvényeik eladhatásában, akár határunknak szerencsés vagy káros helyzete tekintetében boldogították, vagy sujtották. Így például megmondották: hány marhával kell nekik szántani? van-e elégséges rétjük, fájuk, legelőjük? rongálja-e árvíz határukat? 'stb. — Tehát minden kedvező 's minden káros viszonyukat, körülményeket tekintetbe vette az ó urbér 's mind ezen kutatás nyomán osztályoztattak el a' helységek 's három osztályba tettek. —

Kár lenne tehát ezen osztályozatot félre vetni 's az örök váltság érdemében alkotandó törvényét nem használni. Az igaz, hogy mind a' három osztályu telektül egyaránt tétetnek az uri szolgálatok 's tartozások. De épen ez azon pont, hol a' törvényhozónak bölcsesége kiegyenlítő-

heti azon aránytalanságot, mely nem tekintve azon parányi különbséget, mi osztály és osztály közt az állomány kiterjedésére nézve van, még is bizonyára létezik mert alig hihetni, hogy bárki egy első osztályu 18 hold szántóföldes telket — ceteris paribus értvén a' dolgot, — elesen egy másod osztályu 20 holdas telekért, miután a' különbséget itten a' két hold, — harmadik osztályunál pedig a' 4 hold ki nem ulti. Tehát a' készpénzbeli örök váltásban is osztályozat kívánatik.

Azon földesur, ki első osztálybeli telkeket ajánlott adó alapjául, mindenesetre nagyobb áldozatot vitt a' haza ol-tárára, mint az, ki arra szintannyi harmad osztálybeli telket szentelt. Megérdemli tehát amaz, hogy örök-váltás díja is nagyobb legyen, mint emezé. Azon jobbágy, ki első osztálybeli telket vált meg, becsesb értéket kap, mint az, ki másod- vagy harmad osztálybelit vesz meg. Tehát illő, hogy amaz többet fizessen, mint ez. Az első osztályu telkeken nagyobb természetesen többet érő uri munkákat és szolgáltatásokat teljesíthet, mint a' harmad osztályu silány jövedelemmel bízható telkektől, azoktól tehát nagyobb ára legyen a' megváltandó napszámnak, mint ezektől 's így ott a' hiba, hogy az urbér az első osztálybeli telkes jobbágy munkáját szinte csak 20 pengő krra számítja, mint a' második vagy harmadik osztálybelit, mert hasznos földben többet ér a' munka, mint a' kopár szirtek között. Olly módon lehetne tehát ezen idomtalan szerkezetet módosítani, hogy miután az első osztálybeli telkek tulajdonosi szerfölött 's másnak nagy kárával boldogíthatnának akkor, ha csak 20 krral számíthatnák a' váltásdíj, ellenben a' harmad osztálybeliek iszonyu kárával történhetnék ismét csak, ha ezek is hasonló arányban lennének magokat megváltani kénytelenek 's a' kö-zép utat 's részben minden körülmény tekintetbe vételével a' törvényhozásnak kellene kitalálni, a' földesurat azonban eddigi tulajdonátul megfosztani nem lehetne, azon 20 krrali számítás maradna csupán a' harmad osztályu urbéri telkeknél, a' másodoszt. emeltetnék 30 krra, az első osztálybeli pedig 40 krra, a' rendkívüli urbéri haszonvételek megszüntetése pótléka fejében. —

Már most számítás tevén akár a' még rendbe nem szedett urbéri helységekben az ő urbéri táblák szerint, akár a' már rendbeszedettekénél az új táblák nyomán, a' váltásdíj következőképen lenne kidolgozandó:

- 1) Felvevén mindjárt az első osztálybeliket, egy egész telek után tartozik a' jobbágy szolgáltni 52 marhás napot, mely 40 p. krral véve teszen pengőben 34 ft 40 kr.
- 2) Hoszsu fuvar helyett két marhával két napot 1 ft 20 kr.
- 3) Kilenced-váltás, — ott is, hol az természetben adatik 4 ft —
- 4) Évenkinti házbér 1 ft —
- 5) Fahordás 2 mérföldnyirül szintanyira, 1 ölet két marhás napra számítván 1 ft 20 kr.
- 6) Fonás minden héten 2 fontot számítva, — 6 fonttal 18 gyalog, az-az 9 marhás napszáma 6 ft —

Összesen 48 ft 20 kr. azaz negyven nyolczforint 20 kr. pengőben. Ennek ötös tőkéje kiszámítván, egyegy elsőosztálybeli urbéri telek örök váltásdíja lenne 966 ft 40 kr. a' másod osztálybelieké 30 pengő krral számítva 725 ft — a' harmad osztálybelieké 20 pengő krral számítva 483 ft. 20 kr.

Melly összeg tekintve az eddig történt örök váltásokat, sem a' földesurakra nézve káros, sem a' jobbágyokra nézve nyomasztó nem volna. 'S így elérve lenne az örök váltásra buzdító egyik fő tényező, t. i. a' váltásdíjnak háttartott mennyisége, 's könnyű volna minden jobbágynak tulajdon erejét kiszámítani. Ez lenne az iparra leg ruganyosabb emeltyű. Magában értvén, hogy az 1/4 1/2 1/4 'stb. tört számu telkek aránylag kevesebb váltásdíjt fizetnének.

Mi a' fizethetés könnyítését illeti: egy olly országban, hol a' pénz, kivált jobbágyoknál igen kevés 's hol az épen most keletkező tagosztályok nagyobb beruházást (investitiot) 's felszerelést (instructiot) igényelnek a' mezoi gazdaság gyarapítására, igen eszélyesen működik a' törvényhozás, ha gondoskodik egy felől arról, hogy a' váltakozó jobbágy gazdaságátul egyszerre ne kénytelenitessék az egész váltásdíjt elvonni, — sőt alkalma lehessen földesurának pénz helyett munkát 's így annyi értékűt kiszolgáltatni; más felől pedig a' földesurakat oda utasítani, hogy mindenesetre biztosítandó tőkéjüket időszakonkénti részleges fizetések útján is felvenni köteleztessék; mert ha a' földesur jó gazda, az ollyatén részleges (partialis) fizetéseket is czélszerűen tudja használni; ha pedig tékozló, nem

költi el egyszerre, 's így némi önkéntes zár fog e' részben rajta segíteni.

Azon esetre tehát, ha a' megváltakozandó jobbágyok kívánják, a' váltási naptul számítandó 10 esztendő engedessék, mely idő alatt váltásdíjakat lefizethessék, időközben pedig a' száztöli ötös kamatokat fizessék. 'S hogy a' földesurak pénzők elvesztése aggodalmátul fölmentessenek, az örök váltásig létre jöttkor kiadandó adóslévél vagy kötelezvény kiváltásos természetű legyen 's minden egyéb kigondolható adósság 's teher fölött elsőbbségi joggal bírjon 's hogy betáblázni se legyen azt szükséges 's az említett kiváltásos minőség szintugy törvény által mondassék ki, valamint a' törvényes jegybére (dos) nézve az már kimondva van másutt; mert illő, hogy azon tőke, mely által az eddig alkotvány sánczain kívül levő honpolgár a' szabadság istemője előtt emberi és polgári jogaiba igttattatik, — 's földesurának mint szabad polgár társul eljegyeztesik, ezen jegybér is biztosítva legyen. Tisztán állván az, miszerint jogi szempontbul mindaddig nincs a' jobbágynak telkén szabad tulajdona, míg a' földesuri eminens tulajdoni jog megváltva nincsen 's mindaddig a' jobbágynak bármí terhes szerződése egy harmadikkal, a' földesurnak tulajdonát nem szüntetheti meg, míg a' váltásdíj befizetve nincs. Illy modorban k ö n n y i t v e lesz a' fizetés a' nélkül, hogy a' földesur legkevesebb kárt vallana, a' jobbágy pedig kedvet kap a' váltakozásra, mert látja, hogy meggyőzi 's kilábolhat belőle.

A' házasszellekre nézve a' törvények már aképp rendelkeztek, h. nyolczat kell egy egész telekre számítani, tehát az illető osztályu helységekben minden házasszeller 1/2 részét fizetendő annak, mit ugyanott egy egész telkes fizetne. A' házatlan szellek, mint semmi földesuri adománynyal nem bírók, örök váltásig alá nem vonhatnának, mert ezek a' házasszellek járulékaí. (Vége. köv.)

BUDAPESTI NAPLÓ.

Ma vasárnap jun. 6-án fog tartatni 1) a' magyar mezőgazdák által bold. Festetics György gróf emlékére emelt közleki épület talpköve letételének 's azzal összekötött tenyésztési érdemdíjosztás innepélye délelőtti 10 órakor nm. Majláth György országunk köztiszteletű bírja mint felsőes Urunknak e' tétre meghatalmazott személyviselője által. 2) A' Rákoson az idői második l o v e r s e n y, melynél az elnyerendő díjak ezek: 1) P e s t v á r o s i d i j 120 arany, ezüst serlegben; ezen fölül minden lóért 2) arany betétel, fele bánatpénz. Csak Magyarhonban született ló futhat érte. A' versenyre 15 ló van bejelentve. — 3) A s z s z o n y s á g o k p á l y a d i j a 150 arany, — minden lóért 10 arany betét. Angolt kivéve, minden ló futhat érte. A' lovasok urak lesznek. A' futásra 7 ló van bejelentve. — 4) P a r a s z t v e r s e n y Első lóé 75, másodiké 25 p. font. Csak mezeigazdák 's egyéb adózók lovai futhatnak érte. A' lovasok nyereg nélkül pályáznak.

Hauser H. zeneművész hazánkia ma délelőtti 11 órakor adja a' városi redout-teremben első hangversenyét, mely hogy minél számosabb művelőző közönségnek örvendhessen, annál inkább ohajtjuk, minthogy említett művész hazánkia Európa északi részét beutazván zenetalentumának általános elismerés által nemzeti tisztelést, méltánylását víta ki. Nagyobb hitelesség okaért álljanak itt az orosz lapok hiteles magyar kivonatai művész hazánkia föllépteiről szólók: Pétervári értesítő 1845ki évfolyama. — (Sanctpetersburgkija Viadomesti): Hauser ifju hegedűs a' classicus német zenetanodának növendéke, azon szigoru tanodának, mely a' remek Paganini sem bocsálja szentek szájába. Csak hogy a' lángész szelleme elleneinek lelkeré is hat, 's alig van egy két germán zenész, ki a' nagy büvész teremtényeit némileg nem tette volna sajátivá. E' bájnak ellen nem állhata Hauser H. sem, 's a' classicus szigort vallva, észrevélenül eltávozik tőle, 's a' két tanoda ékes összeolvadtából új modort teremt magának.

Hauser zenéje édes varázsló, nyirettyűje remek 's változatos Keltős, tört. nyolczad hangokban, első rangu, staccato és síp (flageolet) hangjai fölülhaladhatlanok. Nagyszerűség, erély, szenvedély magasztossá teszik játékát.

Mint szerkesztő szerencés talentommal bír Hauser; Siciliano-ja, változatai di bravura köztapsra ragadták a' közönséget A' velencei farsangot egyetemes kívánatra tetszészaj közt ismélteni vala kénytelen.

Irodalmi lap 1845ki évfolyamban: Hauser H. az új hegedű-tanoda azon osztályához tartozik, mely föl-hagyván Paganini, Rhode modorával, minden tanodák remekait karolja föl Középett állván Hauser H. a' hegedűzene reformatorakint lép föl, egy tanodához sem szegődvén, mindnyájok kincsét aknáza ki. A' bécs. Conservatorum 's különösen Mayseder növendéke, ép olly hún adja elő mestere classicus remekait (E-dur versenyt, Cis-moll Allegro-ja) milly bámulatoss ügyességgel játsza Paganini Carnevel-ját. Siciliano — önműve — érzelemfős elosztása kitűnő. Egészben Hauser urban ritka talentumot, tiszta hangzományt (intonatio), teremtő lelkesülést, 's mi jelen időkben olly ritka, művészi önállást becsülünk, mellyelől fogva az a' kar és tud lenni, mivé alkotó őt a' természet, s elnem hányja önkínceit, idegeneken kapkodva.

Szilván könyvtár 1845ki év: Domizetti gyári zenéjét megérdemlők, a' valódi lángész hanyag pártolásunkért. Servais nem talál Péterváron hallgatóra, déli Oroszbonba kel-

le költöznie, hogy csuda hangjaival bájolja el az értőt, a' becsülni tudót. Milanollo testvérek Amsterdamba tértek vissza verseny n-m adhatván; Ernst szándoká: l föl hagyott, Döhler, kudarczától tartva, két éve igérkezik. Egyetlenegy Hauser szánta el magát izlésünk bíró-széke(?) elé kiállni 's e' bátorságát köszönjük.

Hauser ur, első rangu hegedűs, az új tanodának hőse, de mind e fölött ő bájos zene-költő, valódi zene-Shakspeare. Játéka hatályos mint Ole-bullé és Sivori-é, de hangzata teljesebb, előadása férfiasabb.

Hauser ur Magyar, Liszt földijét 's Pannónia zene-fény-tükréhez abban is hasonló, hogy ő is minden tanodák szellemét magában öszszesíti. 'stb.

E' héten egy itteni dohányraktár 's illetőleg szivargyár tulterhelt padlása leszakadván az elant dolgozó gyárosnok közül többet veszélyesen megsebesített.

Figyelmeztetnek, Vas Gereben' ivartölti, kiknek küldeményei név-tévesztés miatt Pestről az illető könyvárústól visszautasítottak, hogy azokat a' fentisztelet urnak akár ír ó i akár való s á g o s nevével czimezve ismét felküldeni ne terheltessenek.

Mult számaink valamelyikében Karády Ignác ot Fridriknek írtuk. Error calami. Soha sem volt ő még Fridrik ez életben. Tehát: Ignác z.

E' vásár alatt adatott Vahot Imre, Vén csapodárja két izben, két felvonás végül végig egy egész eleven gőzhajón megy véghez.

Jövő héten fog adatni Degré Lajos vígjátéka, czime: Falusi imádó.

Medárdi sokadalunk első hete igen silány vásárra mutatott a' nagy élet drágaság és pénzsükség mellett. Olly esekély mennyiségű gyapju jött e' vásárra. minónél e' mostani előkor alig emlékezik — főleg az nyiretű nincsen. Ez csak meg látszik tartani tavalyi árát, de a' két nyiretű mázsáját 10 p. forinttal hírlék olesóbbnak Birka-és báránybőr tetemesen kelt, egyéb terményre alig volt eladás. Gubacsból az Ungar szerint 60 ezer köböl vár vevőre. A' repcét sem keresik, a' viaszt sem igen. szikst meg fagygyut alig láthatni; a' repce-olaj 's pályinka ára emelkedik, természetesen; mert a' repce nagyobb részben kifagyott országszerte, a' pályinka pedig: a' gabona 's burgonya iszonyu drágasága miatt; de a' gyár-és kézművek roszszabbul kelnek mint Józsefvásárkor. Igy van minden, midőn szük a' kenyér 's még szűkebb a' pénz.

'S ezennel érzékeny bucsut veszünk mindazoktól, kik bennünket szerettek és nem szerettek, kénytelenek levén e' tért, jövedveink és szomorúságink terét, végkép elhagyni, úgy nagyon végkepen! Szívünk meg akarszakadni e' szó terhe alatt: ah bizony komolyan meg akar szakadni, ha viszszaemlékezünk mindazon örömekre, mik számunkra e' téren virágoztak, 's mindazon élvezeteljes órákra, mik számunkra az idő alatt ütöttek (néha mi is ütöttünk) 's mindazon érzékeny baráti ölelésre, mely bennünket hol jobbról hol balról oldal-ban talált; ha mind ezekre visszaemlékezünk, szívünk elfogó-dik, úgy érezzük magunkat, mint kit a' halál szerettei köréből hirtelen kiragadt (az ugyan igen sajtáságosan érezheti magát) 's kénytelenek vagyunk így kiáltani fel, (Jóbbal e' vagy Hadorral? denique egyikével az őtestamentomi misanthropok valamelyikének): „ah! az elválás percei keserűk! . . . ! Malomköveket sírnak a' mi szemünk, midőn ezt eszelekeszük 's fájalmainkat nincs vers, 'melly ki tudná fejezni. Ki fog bennünket megvigasztalhatni? De a' sors engesztelhetlen van keze kényszerít. Menni kell. Válnunk kell tőletek is, kiket leg többször öleltünk keblünkhez, kiket csók-jaink 's kézszerításaink legforróbbával illettünk, oh Honderű és oh Nemzetes újság és oh Pesther Zeitung. Mennyiszor és mi szépen mulattaltuk mi egymást! oh azt esa! mi tudjuk. Az ég áldása felétek! Hogy e' perczben keblünk meg nem reped, az arra mutat, hogy már nem is fog többé megrepedni. Mindig szerettük mi egymást, tanunk rá ég föld és itatós papiros, fogadjátok utolsó kézszerításunkat, az utolsó, a' legforróbbat. De ne dulja érzékeny kebleiteket a' kétségbeesés. Két dolog van, melyek benneteket megvigasztalhatnak. Egyik az: hogy lesz egy másik világ (tudjátok ti bőlösen: hol?) mellyben ismét találkoznunk fogunk; másik az, hogy nem marad árván e' tér, mellyről mi lelépünk, de ki sarkainka fog lépni, az telivér successor, nem kevésbbé fog benneteket szeretni, miként szerettük mi titeket. Igen e' ezt teni fogja, tehát hagyjátok a' kétségbeesést 's bizzatok a' reménydus jövőben. — Legvégül minden rendű és nemű jóakaróknak küldjük üdvözlő szótunkat 's utódunk tőrekévit tisztelt közönségünk figyelmébe ajánlvá, maradjunk jök a' jóknak, roszszak a' roszszaknak, a' kik eddig voltunk. *) ☉

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

NOGRÁD VÁRMEGYE rendkívüli közgyűlése majus 15-én. A' közinség, melly megyénkben is régen elharapozott már, még előbbi törvényszakainkon szülte azt, hogy felsőbb helyekre tett folyamodásinkban részint az adózó nép nyomora enyhítése végett teendő sikeres intézkedésekért mkihez magunk jó példamutatással járultunk — részint az itten tanyázó katonaság lovai számára szükséges zab iránt — mit majus végétől ki nem szolgáltatathatunk — rendelkezéseket tétetni eszedeztünk. Mindeddig válasz nem érkezék, de igen is érkezett leirata kir. biztos h. Vay Miklós ó nagymilságának 's ez volt tárgya mai rendkívüli gyűlésünknek.

A' kir. biztos levelében e' megyének 4000 pgo forint ajánlatik kölcsönképen 6tos kamatra, 's a' tőkének részbenként hat év alatt mind azok által történendő letisztázására, kik a' hadiadó-viselésben részesek; a' pénz a' katonai lovak

*) Midőn derék naplőröknök mi is részünkről lapunkban öt honapon át tett erélyes és ügyes közremunkálásért köszönetet szavazzuk: egyszersmind új hivatasának tehet feladatahoz — nem kitűrést 's az akadályok elleni csüggedetlen küzdelmet, ez ugyis született tulajdona levén a' tette termett férfúnak — hanem sükert és szerencsét ohajtnak. Szerk.

számára kívántató zab megszerzésére fordítani céloztak 's a levélhez esatolva küldetik a megye által kiadandó kötelezvény-minta.

Első volt K. F. ki e leirat felolvasta után szót emelt, ó a kormányknak újban tanusított erélyét díeserte,mondván a kormány következetes önmagával 's a conservatismussal. A kötelezvény mellett nyereendő 4 ezer pengő forintot katonai zabszerzésre ugymond 6108 kamat mellett mint az adózó nép szerföl. káros és terhes szerződést semmikép sem kívánja megkötni a zab mostani magas ára mellett (mivel a legutóbbi heti vásáron Losonczon 2 peng. forinton kelt a zab pozsonyi mérője,) de újban föliratni a nm. hto tanácshoz, hogy majuson tul zabot nem adhatván, előbbi föliratknban tett ígéretnk mellett maradunk 's zab helyett fél adag szénával szolgáltatunk többet. — P. F. még soha nem keltem föl megyei gyűlésen — ugymond szónok,olly elfogultan és fölingerűlten mint most — 's mindenek előtt azt kérdezte a kk. és rrtól: ki írja ezen kötelezvényt alá? — mi ugymond nem írhatjuk alá a nép nevében, mert ó bennünket nem választ, mi őt nem képviseljük, ó nem jogosított föl, hogy mi részire terhes szerződéseket kössünk — szónok is a kötelezvényt a pénzzel együtt elfogadni semmikép sem kívánja 's K. F. thiró indítványát pártolja — K. J. első alispán a pénz illy módon elfogadni szinte nem akarja, hanem csak egyszerű nyugtatvány mellett, 's a holdogabb időkbni lefeztésre szavaz 's a többség K. F. indítványát fogadta el — ellenvélemény nem is volt, csak a szokásos módosítás.

Szabó János, ki ötven éven fölül szolgálta e megyét mint rendszerinti sebész, mult napokban meghalván érdemei méltánylás mellett jegyzőkönyvbe ígtattatni rendeltettek 's ezen állomás elnyerésére csőd hirdettetett jun. 25re, mely egyszersmind aratási közgyűlésünk lesz. —

Rendes levelező.

TURÓCZMEGYE. Majus 4én rendkívüli közgyűlést tartottunk, mely leginkább az inségeskedők ügyével foglakodott. Adózóink számára ötezer kölcsönképen a k. kincstárból utalványoztatott; minthogy pedig a legszigorubbán véghezvitt összeírás szerint egyedül a vetőmag-megszerzésre közel 28 ezer szükségeltetett, hogy az 5 ezer fr. nagyon is kevés, kiki átlátja, azért is újra a kir. biztoshoz folyamodtunk; de ez sem segíthet sokat rajtunk, mert rendelkezésére nincs annyi öszveg bizva, mely az egész közsükségnek megfelelné. E közsükségen csak országos kölcsön segíthetne, melyet az inségeskedők körülményeik javultával kamatostul legnagyobb hállával megtérítették volna, holott most nagyobb részt az uszoráskodóknak adózni kénytelenek. — A mult gyűlésen leköszönt alszolgabíró helyébe Ruttkay Gusztáv eddig rendes eskütt, utibiztosnak pedig Raksányi Adolf helyettesítették.

UNGMEGYE. (Ungvár, maj. 22kén). Epen most jövök az ungi évnegyedes gyűlésről; mely kezdve elnök ó mlga bevégezve pedig H. G. szolgabíró 's authenticum kezelője által lón; ki az elnöki székét élénk éljenzések közt foglalta és hagyta is el! Mi nem rosz előjele annak, hogy ó mlga által f. é. junius 15kére tűzött megyei tisztujtáskor is a közbizodalom egyik hőse leend. Alakult is már egy felekezet az értelmiség köréből, mely, mondhatni nem megvetendő, sőt ügyes, jártas, eszélyes 's (a mi legtöbb) erélyes is, de tehetőségre nézve is, állithatni, hogy bizony elég tehető, és im ezen felekezet az, mely egyesült akarattal kiküldte, hogy fentisztelt H. G. és P. M. főszbiró lesz a két alispán. A tisztujtási szabályok is egy lelkes választvány által kidolgoztatva felolvastattak, 's nagy részben el is fogadtattak; minek folytán P. A. m. aljegyző indítványt tón az iránt is, hogy illy municipalis ünnepeyre hinók meg a szomszéd vármegyékét is; de indítványa többséget nem nyert. Nevezetes pedig jelen tisztujtás még azért is, hogy a követválasztásis, sokak véleményeként, ettől függ. Mire nézve, minthogy a követválasztás aligha nem leend nagyobb fontosságu a tisztujtásnál, (mert Ung nemzedékére nézve van most egy csomó megoldatása előttünk, mely a legkomolyabb kebelbeli kérdéssink egyike 's ugyszólván éltünk sorsa függ tőle, sőt egész Ungnak ugyszólván jövedője. — Meg kell vallanom hogy aggályteljes lelkülettel soha sem néztem a tisztujtási fejlemények elibe mint most! Isten segedelmével, parányságunkhoz képest fogunk ügyekezni tenni róla, hogy a közjöllét elibe tétessék a magányérdekeknek!

Megpendült a fenebbin kívül 1) az, hogy magunk (i nobilit) fizessük azon kölcsönt vissza, mely a köznépnek jelen éhínség gyászszakában adatva lón 's az indítványt (hajól emlékszem) Ó. P. thiró tette 's pártolta T. E. tiszteletbeli aljegyző a Mátyás idejebeli törvényre kívánva fektetni a kereshetés alapját (t. i. Mátyás király adó alá vetette a magyar nemességet). De fájdalom! ezen üdvös törvény okozta épen azon rendkívüli ingerűtséget, hogy a magyar nemesség a lengyel Ulászlót, emelte halála után magyar trónra, ki minden-

re dobzsét mondott és lón, hogy Mátyásnak, az igazságosnak, majd minden intézkedését kiirtották 'stb. 'stb. Az indítvány többséget nem nyert. 2) Szönyegre került még az is, miként a' ezéhek sorsosai aránytalanul kezeltettek a vármegye által, jelesen: hogy a' zsidó kontároknak engedünk hitsorsosaikból legényeket tartani és tanulókat felszabadítani; míg a' keresztyén kontárok ettől ellitatták. (A' panasz hogyan állott? így e? nem kezeskedem érte). De annyit tudok állítani, miként (cesekély szerintem) ezen tárgyhoz H. S. k. tan. szólott legalaposabban: mert ó az 1844: 29. törv. cikkelyt oda értelmezi, hogy a' héber kontároknak sem szabad legényekkel állat dolgoztatni; hanem inkább ugy érti a' törvényt, hogy a' törvényhozás (kivált a' városi követek részéről) attól tartott, miképen a' zsidó mesterek, ha czéhbe jutnak, szokott fortélyaiknál fogva, mind a' héber mind a' keresztyén mesterlegényeket jobbadán magok kezére keritnék, és így a' keresztyéneket egészen elnyomnák; azért, ha fenálló szabályok szerint czéhbe álnak is, csak héber legényekkel dolgozathassanak. Ez tehát szerinte inkább megszorító törvény és koránsem a' kontároknak, hanem rendes czéhbeli héber vallásu mesterekre vonatkozó; 's megvallom (ez nekem is úgy látszik). De mi maradtunk a' régi határozatnál; mely a' zsidó kontároknak ezt megtiltja.

3) Voltak felszólítások a nádorválasztási ügyben is. Mi oda nyilatkoztunk (egy szálig) hogy főherczeg István (a' kijelöltek nevei felolvastatása előtt) kiáltassék ki Magyarország nádoraul. Mit éljenharsogások követtek.

4) Apponyi György gr. ó excell. elibe annak idejében elnök ó mlga vezérlete alatt küldöttség nevezetett... határozatlan számmal.

5) Tüzvész alkalmakor a' segédmunkában 's védelemben kitünőleg serénykedett Földváry Ferencz urad. irnok és Szabó Ede főhivatalbeli gyakornok, az ott jelen volt mlgos elnök ur ó nga által nyilvánosan megdícsértettek. Éljenek is törtek elé a' nemes kebelből.

6) Dolinay Mihály testőr a' megye közgyűlésében megjelenéven rövid lelkes szavakkal közönte meg a' ns vgye által lett portoltatását 's kegyeit továbbra is kikérte. 'S a' jeles képezettségu ifju zajos éljenekben részesítettett.

Azután még sok egyéb tárgy soroltatott elé, melyeket mint kebelbelieket csak magunknak tartunk meg. A' husára 11 v. kr. Zombory Leopold.

BUDA, junius 2án 1847. Azért vettem tollat újaim közé, hogy városunk politikai életéről adjak néhány hűvönást; azonban e' jámbor igyekezet jámbor ohajtás maradt. Falaink közt most e' langyos napok közt semmi politikával nem találkozhatám, talán azért, mert a' minapi nagy hőség 's rá következett vihar kissé meghigítá; de a' télen sem találkozom politikai étellel, mert akkor meg minden megfagyott, még a' szabadabb vélemények is, melyek ugyan a' tavasz kezdetével és folytatással felolvadtak, de épen e' miatt vízzé válván a' Dunába omlottak. Szólmi készűltem városi tanácsnokikkal is: van é, vagy volt é szönyegen valami országos érdekű tárgy? de akaratom itt is jámbor ohajtás maradt, mert tanácsnokink kijövéne a' tanásteremből, nem magyarul conversálnak, pedig német beszédet magyar ruhás és zsinóros drabant kíséretében olyannak tartok, mint porral zavart nagy szelet, mely a' jótékony esőt szomjas vetésinkről elverí.

Politika tehát nincs; van é társas életi mozgalmunk? Ez már csak lenne olyan, a' millyen, esakhogy az itteniek untalan Pest ellen panaszkodnak: Pest nyeli el Budát is; 's félíg igazuk van, minthogy apró személyét is oda járnak vásárolni még a' panaszkodók is, esakhogy láthassanak és látassanak. Az iparvédegylet végre mégis csak megindult, néhány iparvédó ezélett néhány nappal megmutatá magát a' tabáni tanácsházánál, melynek falai üdvös dolgokru halálnak beszédet 's ez elég.

A' polgárság, 's ezek közt különösen azok, kiknek a' Dunaparton házaik vagynak, vagy kik az itt épített házakban szállásznak, régóta sürgetik már e' part megtisztittatását anyagi és szellemi moesoktól, azonban illy intézkedés mindezőidig nem történt, 's tán még néhány évtizedig sem fog történni, levén most nagy inség, melyben gondoskodjék kiki magáról úgy, a' mint teheti; ennél fogva az e' partok hoszszabani nem ritka éji megtámadások, kizsebelések 's néha — ha t. i. a' szerenese kedvez-főbe kollantások, még darab időig, míg t. i. valami mozsárfejtű érend a' koczka, statusquoiban maradnak; a' drabantok ruhája is új, itt pedig sár szokott lenni, vagy olyan por, mely a' rendőr szemére hályogot vonván úgy sem láthatna semmit; tehát csak maradjunk 'stb.

Városunk egész élénkségét a' császár-fürdő és a' zöld vonja magához; ne gondolja mindazáltal valaki, hogy itt talán a' budaiak mulatnak; de hogy mulatnak, de hogy mulatnak a' budaiak! A' budaiak nagy része csak néz és sert iszik, míg a' pesti — de ezek közt sem a' németajkuak — lé-

nye egész terjedelmében élvezi a' természet gyönyörét, vagy litymálja a' mesterség erőtetett utánzását, mi ismét a' németnek tetszik jobban. Németeink leginkább a' hidfőnél és az arenánál tesznek ki magukért; ott bámulnak, és tobákolnak, itt pedig alusznak a' közönséges resurrectio rovására. Drabantink egy része magyar formaruhában látogatja még a' csapszékeket is 's méregeti az utcákat. Tabáni.

UJVIDÉK sz. kir. városból majus 16káról írják: mikép az éhínség fenyegető réme Bács alsó vidékin is megjelent 's kik télen át hasonló szenvedéseket csak hírből ismerének, most a' sors tetteleg izelíteti velők; nálunk három nap alatt a' gabna ára 20 forintról 32re szökött 's ismét 24 óra alatt 36 forintig emelkedett. Ezen szökkenés következtében egy 7 fontos fekete kenyér 5 ft 45 krajczárjával fizettetett. E' körülmény rettegésbe ejté az embereket, mert gyomra mindenkinek van 'stb. A' helyhatóság a' városban 's környékén találtató gabna-készletet összeírattá 's 10 óra előtt megtiltá az idegenek általi vásárolhatást. Az összeírásból kiderült, hogy a' városban még annyi gabnakészlet van, mi elegendőnek mutatkozik 's hogy e' hirtelen árszökkenést csupán az uszorakórság eszközölte. 15kén az ég jótékony esővel látogatván meg a' mezőket, ez jó hatással volt az élelmi szerek feleségázott árának csökkentésére, így a' buza pesti mérője árát 36 ftról 25re, a' kukoriczát 20ról 15re 's a' liszt mázsáját 38 forintról 30ra süllyeszté. A' gabnaüzéreket nem kissé hőkkenté meg a' hir, miszerint a' birodalomból gabnakivitel megtiltatott 's hogy a' mosonyi téren is alászállt a' gabnaár. Azonban ezen nyereszkesedési dühöt mennyire üzték, e' vidék leginkább tudja, melynek környékén illyen üzerek 5pfjtával vásárlák össze azon öszletet, melyért most a' szegénység által 30—40 forintot fiztetnek. Vajjon hasonló eselekvényt pártol é a' törvény?

KÉZSMÁRKROL felsőhajtának a' pesti n. lapban, hogy omne trinum perfectum, azaz minden jó dolog hármas; azonban a' szepességek ez uttal épen az ellenkező háromságrul voltak szerencsétlenek meggyőződni majus 23ka előtti napokon. Így a' majus 19kére viradott éjjel Niesdorf helységben tűz ütvéni 28 házat sodrának a' pusztító lángok hamuvá 's ez által — az a' nélkül is élelmiak nélkülözésében sinyló lakosok helyzetét a' legsiralmasabbá tevék. Ugyanazon nap estéjén Hunsdorfon egy nagy házban rontván ki a' tüzelem, ezzel együtt még nyolcz kisebb házikóra mondá ki a' romlás hamvasztó itéletét 's az itélet az oltók iparkodása daczára is végre lón hajtvá; 's végre ugyanesak majus 20kán esti 6 óra tájban jött tornyosfelhő, hozva hamvas gyomrában esőt, de rejtve haragos mennyökeket is, melyek az adomány elfogadásakor térdeket hajlítani tudnak; egy illyen villám Béla szepességi város egyik házába lesújtott 's csupán a' rögtön ott termett lakosok ernye de tlen erőfeszítésének tulajdonítható, hogy ezen mennykösujtott ház tetőjén kívül a' lángok egyéb kárt nem okozhatának. —

Egyébiránt e' vidék is szerencsésb 's a' gazdaságiakra nézve vigasztalóbb időfordulat után eseng. A' kézsmárki piacon a' gabonaár a' főnebb jegyzett nap előtti héten szerfölött emelkedett; a' rozsnak pozsonyi mérője 15 forinton kelt 's ezzel arányban egyéb gabonafajok. Egy hat garasos kenyeret embermarokkal teljesen eltakarhatni. Ezen követkevényt azonban tán meg is lehetett volna előzni, vagy az ezután következőel lehetne hártani, ha az illető hatóság szigorun megtiltaná a' gabnafajt 's általában az élelmi szereket pályinkafőzésre fordítani. A' városi hatóság a' nép nyomorán enyhítendő, elegendő pénzkölcsönhez nyulni határozá, hogy ekép közmunkák által kereshetési módot nyujtván az inségeskedők terheit némileg enyhítse.

ERDELYI ORSZÁGGYÜLÉS.

(Az urbéri székek, jelesen az ide vonatkozó szebeni indítvány feletti tanácskozás folyt. majus 14, és 15én)

Elnök: kimondván — miként előadtuk — gr. T. D. indítványát határozatilag, az ellen Felső Fejéres Küküllő megyék követei ovásukat beadták; mely ovás a' majus 17kén tartott LV. ülésben bevétetvén, ugyanakkor Szerdahelyszék e. k. azon nyilatkozata következtében, melyet a' mult ülés végén az elnöki kijelentésre vonatkozva tett, ezennel nyilváníttja, miszerint fen tartja jogát, hogy akkor, midőn a' kk. és rr. urbér tárgyában ó felségéhez felírnak, a' közelebből hozott végzés ellen ellenvéleményt adjon be azon kéressel, hogy ó felsége elibe terjesztessék. Felsőfejér és Küküllő megyék követei hasonlólag fentartják jogukat, hogy a' jelentett különvélemény ellen részükéről is különvéleményt adhassanak be.

Elnök: — Most a' félben maradt tanácskozás folytatását az urbériszékek tárgyán kelle kezdeni, de miután kir. h. gr. T. D. ur a' közelebbi ülésben fenhagyta jogát, hogy mielőtt egyébre átmennénk, az első bíróságra nézve véleményét előadhassa, minthogy ez csakugyan az urbéri székekhez tartozik, ha a' kk. és rnek ugy tetszik, méllőztassanak iránta nyilatkozni.

Egy gr. kh. Bővebb megfontolás után is meg van győ-

heti azon aránytalanságot, mely nem tekintve azon parányi különbséget, mi osztály és osztály közt az állomány kiterjedésére nézve van, még is bizonyára létezik mert alighihetőni, hogy bárki egy első osztályu 18 hold szántóföldes telket — ceteris paribus értvén a dolgot, — elcsérelne egy másod osztályu 20 holdas telekért, miután a különbséget itten a két hold, — harmadik osztályunál pedig a 4 hold ki nem ulti. Tehát a készpénzbeli örök váltásban is osztályozat kívánatik.

Azon földesur, ki első osztálybeli telkeket ajánlott a do alapjaul, mindenesetre nagyobb áldozatot vitt a haza ol-tárára, mint az, ki arra szintannyi harmad osztálybeli telket szentelt. Megérdemli tehát amaz, hogy örök-váltás díja is nagyobb legyen, mint emezé. Azon jobbágy, ki első osztálybeli telket vált meg, becsesb értéket kap, mint az, ki másod- vagy harmad osztálybelit vesz meg. Tehát illó, hogy amaz többet fizessen, mint ez. Az első osztályu telkeken nagyobb termékenységet, több jövedelmet lehetvén várni, — azoktul természetesen többet érő uri munkákat és szolgálato- kat teljesíthetni, mint a' harmad osztályu silány jövedel- lemrel biztató telkektől, azoktul tehát nagyobb ára legyen a' megváltandó napszámnak, mint ezektől 's így ott a' hiba, hogy az urbér az első osztálybeli telkes jobbágy munkáját szinte csak 20 pengő krra számítja, mint a' második vagy harmadik osztálybeliét, mert hasznos földben többet ér a' munka, mint a' kopárszirték között. Oly módon lehetne te- hát ezen idomtalan szerkezetet módosítani, hogy miután az első osztálybeli telkek tulajdonosi szerfölött 's másnak nagy kárával boldogíttatnának akkor, ha csak 20 krral számí- tatnék a' váltásdíj, ellenben a' harmad osztálybeliek iszo- nyu kárával történhetnék ismét csak, ha ezek is hasonló a- rányban lennének magokat megváltani kénytelenek 's a' kö- zép utat e' részben minden körülmény tekintetbe vételével a' törvényhozásnak kellene kitalálni, a' földesurat azonban eddigi tulajdonátul megfosztani nem lehetne, azon 20 krral számítás maradna csupán a' harmad osztályu urbéri tel- keknél, a' másodoszt. emeltetnék 30krra, az első osztálybeli pedig 40 krra, a' rendkívüli urbéri haszonvételek megszünt- etése pótléka fejében. —

Már most számítást tevének akár a' még rendbe nem szedett urbéri helységekben az ő urbéri táblákszerint, akár a' már rendbeszedettekél az új táblák nyomán. a' váltásdíj következőképen lenne kidolgozandó:

- 1) Felvevén mindjárt az első osztály- belieket, egy egész telek után tar- tozik a' jobbágy szolgáltni 52 mar- hást napot, mely 40 p. krral véve teszen pengőben 34 ft 40 kr.
- 2) Hoszszu fuvar helyett két marhá- val két napot 1 ft 20 kr.
- 3) Kilenczed-váltás, — ott is, hol az természetben adatik 4 ft —
- 4) Évenkénti házbér 1 ft —
- 5) Fahordás 2 mérföldnyirül szintany- nyira, 1 ölet két marhás napra szá- mitván 1 ft 20 kr.
- 6) Fonás minden héten 2 fontot szá- mitva, — 6 fonttul 18 gyalog, az- az 9 marhás napszámra 6 ft —

Összesen 48 ft 20 kr.

azaz negyven nyolczforint 20 kr. pengőben. Ennek ötös tőkéje kiszámítván, egyegy elsőosztálybeli urbéri tel- kek örök váltásdíja lenne 966 ft 40 kr. a' másod osztálybelieké 30 pengő krral számítva 725 ft — a' harmad osztálybelieké 20 pengő krral számítva 483 ft 20 kr.

Melly összeg tekintve az eddig történt örök váltás- gokot, sem a' földesurakra nézve káros, sem a' jobbágyok- ra nézve nyomasztó nem volna. 'S így elérve lenne az örök váltásra buzdító egyik fő tényező, t. i. a' váltásdíjnak hat- tározott mennyisége, 's könnyü volna minden jobbágynek tulajdon erejét kiszámítani. Ez lenne az iparra leg ruganyo- sabb emeltyü. Magában értetvén, hogy az 1/4 1/5 1/6 'stb. tört számú telkek aránylag kevesebb váltásdíjt fizetnének.

Mi a' fizethetés könnyítését illeti: egy olly országban, hol a' pénz, kivált jobbágyoknál igen kevés 's hol az épen most keletkező tagosztályok nagyobb beruházást (inves- titiót) 's felszerelést (instructiót) igényelnek a' mezői gaz- daság gyarapítására, igen eszélyesen működik a' törvény- hozás, ha gondoskodik egy felől arról, hogy a' váltakozó jobbágy gazdaságátul egyszerre ne kénytelenítessék az e- gész váltásdíjt elvonni, — sőt alkalma lehessen földes- urának pénz helyett munkát 's így annyi értékűt kiszolgál- tatni; más felől pedig a' földesurakat oda utasítani, hogy mindenesetre biztosítandó tőkájukat időszakonkénti részle- ges fizetések útján is felvenni köteleztessenek; mert ha a' földesur jó gazda, az ollyatén részleges (partialis) fizeté- seket is észszerűen tudja használni; ha pedig tékozló, nen-

költsé el egyszerre, 's így némi önkéntes zár fog e' részben rajta segíteni.

Azon esetre tehát, ha a' megváltakozandó jobbá- gyok kívánják, a' váltási naptul számitandó 10 esztendő en- gedtessék, mely idő alatt váltásdíjakat lefizethessék, idő- közben pedig a' száztól ötös kamatokat fizessék. 'S hogy a' földesurak pénzüket elvesztése aggodalmátul fölmentesse- nek, az örök váltásdíj létre jöttekor kiadandó adóslévél vagy kötelezvény kiváltáságos természetü legyen 's minden e- gyéb kigondolható adósság 's teher fölött elsőbbségi jog- gal bírjon 's hogy betáblázni se legyen azt szükséges 's az említett kiváltáságos minőség szintugy törvény által mondas- sák ki, valamint a' törvényes jegybérré (dos) nézve az már kimondva van másutt; mert illó, hogy azontól, mely által az eddig alkotványi sánczain kívül levő honpolgár a' szabad- ság istennője előtt emberi és polgári jogaiba igttattatik, — 's földesurának mint szabad polgár társul eljegyeztesik, ezen jegybér is biztosítva legyen. Tisztán állván az, miszerint jogi szempontbul mindaddig nincs a' jobbágynek telkén sza- bad tulajdona, míg a' földesuri eminens tulajdoni jog meg- váltva nincsen 's mindaddig a' jobbágynek bármí terhes szerződése egy harmadikkal, a' földesurnak tulajdonát nem szüntetheti meg, míg a' váltásdíj befizetve nincsen. Illy mo- dorban kö n n y i t v e lesz a' fizetés a' nélkül, hogy a' föld- desur legkevesebb kárt vallana, a' jobbágy pedig kedvet kap a' váltakozásra, mert látja, hogy meggyőzi 's kilábol- hat belőle.

A' házas zsellérekre nézve a' törvények már akép rendelkeztek, h. nyolczat kell egy egész telekre számitani, tehát az illető osztályu helységekben minden házas zsellér 1/2 részét fizetendi annak, mit ugyanott egy egész telkes fi- zetne. A' háztalan zsellérek, mint semmi földesuri adomány- nyal nem bírók, örök váltásdíj alá nem vonhatnának, mert e- zek a' házas zsellérek járuléka. (Vége. köv.)

BUDAPESTI NAPLÓ.

Ma vasárnap jun. 6-án fog tartatni 1) a' magyar mező- gazdák által bold. F e s t e t i e s G y ö r g y gróf em lék é- re emelt közleki épület talpköve letételének 's azzal össze- kötött tenyészési érdemdíjostás ünnepéje délelőtti 10 óra- kor nm. Majláth György országunk köztiszteletü bírja mint felséges Urunknak e' tette meghatalmazott személyviselője által. 2) A' Rákoson az ide második ló v e r s e n y, mely- nél az elnyerendő díjak ezek: 1) P e s t v á r o s i díj 120 arany, ezüst serlegben; ezen fölül mindenlőrt 2) arany be- tétel, fele bánatpénz. Csak Magyarhonban szü- letett ló futhat érte. A' versenyre 15 ló van bejelentve. — 3) A s z s z o n y s á g o k p á l y a díja: 150 arany, — min- denlőrt 10 arany betét. Angolt kivéve, minden ló futhat ér- te. A' lovasok urak lesznek A' futásra 7 ló van bejelentve. — 4) P a r a s z t v e r s e n y: Első lő 75, másodiké 25 p. for- int. Csak mezeigazdák 's egyéb adózók lovai futhatnak érte. A' lovasok nyereg nélkül pályáznak.

Hauser H. zeneművész hazánkia ma délelőtti 11 órakor adja a' városi redout-teremben első hangversenyét, mely hogy minél számosabb műélvező közönségnek örvendhessen, annál inkább ohajtjuk, minthogy említett művész hazánkia Európa északi részét beutazván zenelentumának általá- nyos elismerésé által nemzete tisztelését, méltánylását vitta ki. Nagyobb hitelesség okaért álljanak itt az orosz lapok hi- teles magyar kivonatai művész hazánkia föllepőiről szólók: Pétervári értesítő 1845ki évfolyama. — (Sanctpetersburgsija Viadomesti): Hauser ifju hegedüs a' classicus német zenetanodának növendéke, azon szigoru ta- nodának, mely a' remek Paganini sem bocsátja szentek sz- ntjébe. Csakhogy a' lángész zelleme elleneinek lelkére is hat, 's alig van egy két germán zenész, ki a' nagy büvész teremt- vényeit némilig nem tette volna sajátivá. E' bájnok ellen nem állhata Hauser H. sem, 's a' classicus szigoru vallva, észre- vtenül eltávozik tőle, 's a' két tanoda ékes összevadtából új modort teremté magának.

Hauser zenéje édes varázsló, nyireltyüje remek 's változa- tos Keltös. tört. nyolczad hangokban, első rangu, stacca- to és sip (flageolet) hangjai fölülhaladhatlanok.

Nagyszerűség, erély, szenvedély magasztossá teszik játékát.

Mint szerkesztő szerencsés talentommal bír Hauser: Si- ciliano-ja, változatai di bravura köztapsra ragadták a' kö- zönséget A' velencei farsangot egyetemes kívánatra tetszés- zaj közt ismétteni vala kénytelen.

Irodalmi lap 1845ki évfolyamában: Hauser H. az új hegedü-tanoda azon osztályához tartozik, mely föl- hagyván Paganini, Rhodé modorával, minden tanodák re- mekeit karolja föl Középett állván Hauser H, a' hegedü- zene reformatorakint lép föl, egy tanodához sem szegődvén, mindnyájok kincsét aknáza ki. A' bécsi Conservatorum 's kü- lönösen Mayseder növendéke, ép olly hún adja elő mestere classicus remekét (E-dur versenyét, Cis-moll Allegro- jával) milly bámulatos ügyességgel játsza Paganini Carnevel- jét, Siciliano — önműve — érzelmedús elosztása kitünő. Egész- ben Hauser urban ritka talentumot, tiszta hangzómanyt (in- tonatio), teremtő lelkesülést, 's mi jelen időnkben olly ritka, művészi önállást becsülünk, mellynél fogva az a' kar és tu- lenni, mivé alkotó őt a' természet, s elnem hányja önkínceit, idegeken kapkodva.

Szilván könyvtár 1845ki év: Donizetti gyári zené- jét megérdemlők, a' valódi lángész hanyag pártolásunkért. Servais nem talált Péterváron hallgatóra, deh Oroszthonba kel-

le költöznie, hogy esuda hangjaival bájolja el az értőt, a' be- csülni tudót. Milanollo testvérek Amsterdamba tértek vissza versenyt n-m adhatván; Ernst szándoká: l fölhallgott, Döh- ler, kudarczótól tartva, két éve igérkezik. Egyetlenegy Hauser szánta el magát izlésünk bíró-széke(?) elé kiállni 's e' bátor- ságát köszönjük.

Hauser ur, első rangu hegedüs, az új tanodának hőse, de mind előfőt ő bájos zene-költő, valódi zene-Shakspeare. Játeka hatályos mint Ole-bullé és Sivori-é, de hangzata tel- jesebb, előadása férfiasabb.

Hauser ur Magyar, Liszt földjé! 's Pannónia zene-fény- tükréhez abban is hasonló, hogy ő is minden tanodák szelle- met magában öszszesíti. 'stb.

E' héten egy itteni dohányraktár 's illetoleg szivargyar tulterhelt padlása leszakadván az alatt dolgozó gyárosnök közül többet veszélyesen megsebesített.

Figyelmeztetnek, Vas Gereben' martóji, kiknek küldé- ményei név-tévesztés miatt Pestről az illeto könyvtárstól visszautasítottak, hogy azokat a' fentisztelt urnak akár i r ő i akár v a l ó s á g o s nevével czimezve ismét felküldeni ne terheltessenek.

Mult számaink valamelyikében Karády I g n á c z o t F r i d r i k n e k írtuk. Error calamí Soha sem volt ő még Fridrik ez életben. Tehát: I g n á c z.

E' vásár alatt adatott Vahot Imre 'Vén csapodárja' két izben, két felvonás végül végig egy egész eleven gózhajón megy véghez.

Jövő héten fog adatni Degré Lajos vigjátéka, czime 'Falusi imádó'.

Medárdi sokadalmunk első hete igen silány vásárra mu- tatott a' nagy élet drágaság és pénzüszükség mellett. Olly ese- kély mennyiségü gyapju tört e' vásárra, minőnél a' mostani előkor alig emlékezik — főleg egy nyiretű nincsen. Ez csak meg látszik tartani tavalyi árát, de a' két nyiretű mázsáját 10 p. forinttal bírlük olcsóbbnak Birka-és báránybőr tetemesen kell, egyéb terményre alig volt eladás. Gubacsból az Ungar szerint 60 ezer kőből vár vevője. A' repczét nem keresik, a' viaszt sem igen, szikst meg fagygyut alig láthatni; a' repczé- olaj 's pályinka ára emelkedik, természetesen: mert a' repce nagyobb részben kifogyott országszerte, a' pályinka pedig: a' gabona 's burgonya iszonyu drágasága miatt; de a' gyár- és közművek roszszabblul kelnek mint Józsefvásárkor. Így van minden, midőn szük a' kenyér 's még szüköb a' pénz.

'S ezennel érzékeny bucsut veszünk mindazoktól, kik bennünket szerettek és nem szerettek, kénytelenek levén e' végt. jövedveink és szomorúságunk terét, végkép elhagyni, ugy tartog végkepen! Szívünk meg akar szakadni e' szó terhe a- latt: ah bizony komolyan meg akar szakadni, ha visszaem- lékezünk mindazon örömekre, mik számunkra e' téren virá- goztak, 's mindazon élvezetteljes órákra, mik számunkra az idő alatt ütöttek (néha mi is ütöttünk) 's mindazon érzékeny baráti ölelésre, mely bennünket hol jobbról hol balról oldal- ban talált; ha mindezekre visszaemlékezünk, szívünk elfogó- dik, úgy érezzük magunkat, mint kit a' halál szerettei köréből hirtelen kiragadott (az ugyan igen sajtásdagsan érezheti ma- gát) 's kénytelenek vagyunk így kiáltani fel, (Jóbbal e' vagy Hiadonnal? denique egyikével az őstamentomi misanthrop- pok valamelyikének): ah! az elválás perczei ke- serűk! . . . ! Malomköveket sirnak a' mi szemekink, midőn ezt oleskezeszük 's fájalmainkat nincs vers, mely ki tudná fejezni Ki fog bennünket megvigasztalhatni? De a' sors en- gesztelhetlen vaskeze kényszerít Menni kell. Válnuk kell tő- letek is, kiket legelőször öleltünk keblünkhez, kiket sók- jánk 's kézsorításaink legforróbbáival illettünk, oh Honderü és oh Nemzetes újság és oh Pesther Zeitung. Mennyiszor és mi szépen mulattattuk mi egymást! oh azt esá c mi tudjuk. Az ég áldása felétek! Hogy e' perczben keblünk meg nem repedj, az arra mutat, hogy már nem is fog többé megrepedni. Mindig szerettük mi egymást, tanunk rá ég föld és itatós papiros, fo- gadjátok utolsó kézsorításunkat, az utólsót, a' legforóbbat. De ne dulja érzékeny kebleiteket a' kétségbeesés. Két dolog van, mellyek benneteket megvigasztalhatnak. Egyik az: hogy lesz egy más ik vilá g (tudjátok ti bölcsen: hol?) melly- len ismét találok o z n i f o g u n k; másik az, hogy nem marad árván e' tér, mellyről mi lelépünk, de ki sarkainka fog lépni, az telivér successor, nem kevésbbé fog benneteket szerelni, miként szerettünk mi titeket. Igen ő ezt tenni fogja, tehát hagyjátok a' kétségbeesést 's biztatok a' reménydus jövőben. — Legvégül minden rendü és nemü jóakaróknak küldjük üdvözölő szótunkat 's utódom törekvését tisztelt kö- zönségünk figyelmébe ajánlván, mara-unk jök a' jóknak, ros- szak' a' roszszaknak, a' kik eddig voltunk. *)

TÖRVÉNYHATÓSÁGOK.

NOGRÁD VÁRMEGYE rendkívüli közgyűlése majus 15kén. A' közinség, melly megyénkben is régen elharapo- zott már, még előbbi törvényszakainkon szülte azt, hogy felsőbb helyekre tett folyamodásinkban részint az adózó nép nyomora enyhítése végett teendő sikeres intézkedésekért mkihez magunk jó példamutatással járultunk — részint az itten tanyázó katonaság lovai számára szükséges zab iránt — mit majus végétől ki nem szolgáltatathatunk — rende- léseket tétetni esedeztünk. Mindeddig válasz nem érkezék, de igen is érkezett leirata kir. biztos h. Vay Miklós ó nagy- mlságának 's ez volt tárgya mai rendkívüli gyűlésünknek.

A' kir. biztos levelében e' megyének 4000 pgo forint ajánlatik kölcsönképen 6tos kamatra, 's a' tőkének részen- ként hat év alatt mind azok által történendő letisztázására, kik a' hadiadó-viselésben részesek; a' pénz a' katonai lovak

*) Midőn derék naplóirónknak mi is részünkről lapunkban öt honapon át tett erélyes és ügyes közremunklásáért köszö- nőtünk szavazzuk: egyszersmind új hivatásának tehet feladatahoz — nem kitérés 's az akadályok elleni csüggedetlen küzdelmet, ez ugyis született tulajdona levén a' tetre termelt félrúnak — ha- nem sükert és szerencsét ohajtnak. Szerk.

számára kivántató zab megszerzésére fordítani célozták 's a levélhez csatolva küldetik a megye által kiadandó kötelezvény-minta.

Első volt K. F. ki e leirat felolvasta után szót emelt, ő a kormányknak újabb tanusított erélyét dicsérte, mondván a kormány következetes önmagával 's a conservatismussal. A kötelezvény mellett nyerendő 4 ezer pengő forintot katonai zabszerzésre ugymond 6000 kamat mellett mint az adózó nép szerföl. káros és terhes szerződést semmiképp sem kívánja megkötni a zab mostani magas ára mellett (mivel a legutóbbi heti vásáron Losonczen 2 peng. forinton kelt a zab pozsonyi mérője,) de újabb föliratni a nm. h.ó tanácshoz, hogy majson tul zabot nem adhatván, előbbi föliratunkban tett ígéretünk mellett maradjunk 's zab helyett föl adag szénával szolgáltatunk többet. — P. F. még soha nem keltem föl megyei gyűlésen — ugymond szónok, oly elfogultan és fölingerülten mint most — 's mindenek előtt azt kérdezte a kk. és rttól: ki írja ezen kötelezvényt alá? — mi ugymond nem írhatjuk alá a nép nevében, mert ő bennünket nem választ, mi őt nem képviseljük, ő nem jogosított föl, hogy mi részire terhes szerződéseket kössünk — szónok is a kötelezvényt a pénzzel együtt elfogadni semmiképp sem kívánja 's K. F. bíró indítványát pártolja — K. J. első alispán a pénzt illy módon elfogadni szinte nem akarja, hanem csak egyszerű nyugtatvány mellett, 's a boldogabb időben lefizetésre szavaz 's a többség K. F. indítványát fogadta el — ellenvélemény nem is volt, csak a szokásos módosítás.

Szabó János, ki ötven éven fölül szolgált a megyét mint rendszerinti sebész, mult napokban meghalván érdemei méltánylás mellett jegyzőkönyvbe ígattatni rendeltettek 's ezen állomás elnyerésére csőd hirdettetett jun. 25re, melly egyszerű aratási közgyűlésünk lesz. —

Rendes levelező.

TURÓCZMEGYE. Majus 14n rendkívüli közgyűlést tartottunk, melly leginkább az inségeskedők ügyével foglalkodott. Adózóink számára ötezer kölcsönképen a k. k. kincstárból utalványoztatott; minthogy pedig a legszigorubbán véghezvitt összeírás szerint egyedül a vetőmag-megszerzésre közel 28 ezer szükségeltett, hogy az 5 ezer fr. nagyon kevés, kiki átlátja, azért is újra a kir. biztoshoz folyamodtunk; de ez sem segíthet sokat rajtunk, mert rendelkezésére nincs annyi öszveg bízva, melly az egész közsügeknek megfelelne. E' közsükségen csak országos kölcsön segíthetne, mellyet az inségeskedők körülményeik javultával kamatosul legnagyobb hálaival megterítették volna, holott most nagyobb részt az uszoráskodóknak adózni kénytelenek. — A' mult gyűlésen leköszönt alszolgabíró helyébe Ruttkay Gusztáv eddig rendes eskütt, uti biztoshoz pedig Raksányi Adolf helyettesítettek.

UNGMEGYE. (Ungvár, maj. 22kén.) Epen most jövköz az ungi évnegyedes gyűlésről; melly kezdve elnök ő mlga bevégezve pedig H. G. szolgabíró 's authenticum kezelője által lón; ki az elnöki székét élénk éljenzések közt foglalta és hagyta is el! Mi nem rosz előjele annak, hogy ő mlga által f. é. junius 15kére tüzött megyei tisztújításkor is a' közbizodalom egyik hőse leend. Alakult is már egy felekezet az értelmiség köréből, melly mondhatni nem megvetendő, sőt ügyes, jártas, eszélyes 's (a' mi legtöbb) erélyes is, de tehetőségre nézve is, állíthatni, hogy bizony elég tehetős, és im ezen felekezet az, melly egyesült akarattal kikiáltotta, hogy fentisztelt H. G. és P. M. fősbíró lesz a' két alispán. A' tisztújítási szabályok is egy lelkes választvány által kidolgoztatva felolvastattak, 's nagy részben el is fogadtattak; minek folytán P. A. m. aljegyző indítványt tón az iránt is, hogy illy municipalis ünnepélyre hínik meg a' szomszéd vármegyéket is; de indítványa többséget nem nyert. Nevezetes pedig jelen tisztújítás még azért is, hogy a' követválasztás is, sokak véleményeként, ettől függ. Mirendzve, minthogy a' követválasztás aligha nem leend nagyobb fontosságu a' tisztújításnál, (mert Ung nemzedékére nézve van most egy csomó megoldatása előttünk, melly a' legkomolyabb kebelbeli kérdésünk egyike 's ugyszólván éltünk sorsa függ tőle, sőt egész Ungnak ugyszólván jövedője. — Meg kell vallanom hogy aggályteljes lelkülettel soha sem néztem a' tisztújítási fejlemények elibe mint most! Isten segedelmével, parányiságunkhoz képest fogunk ügyekezni tenni róla, hogy a' közjöllét elibe tétessék a' magányérdekeknek!

Megpendült a' fenebbin kívül 1) az, hogy magunk (i nobilit) fizessük azon kölcsönt vissza, melly a' köznépek jelen éhínség gyászszakában adatva lón 's az indítványt (ha jól emlékszem) O. P. bíró tette 's pártolta T. E. tiszteletbeli aljegyző a' Mátyás idejebeli törvényre kívánva fektetni a' kereshetési alapját (t. i. Mátyás király adó alá vette a' magyar nemességet). De fájdalom! ezen üdvös törvény okozta épen azon rendkívüli ingerültséget, hogy a' magyar nemesség a' lengyel Ulászlót, emelte halála után magyar trónra, ki minden-

re dobzsét mondott és lón, hogy Mátyásnak, az igazságosnak, majd minden intézkedést kiirtották 'stb. 'stb. Az indítvány többséget nem nyert. 2) Szönyegre került még az is, miként a' czéhek sorsosai aránytalanul kezeltettek a' vármegye által, jelesen: hogy a' zsidó kontároknak engedünk hitszorsosaikból legényeket tartani és tanulókát felszabadítani; míg a' keresztyén kontárok ettől eltiltatják. (A' panasz hogyan állott? így e? nem kezeskedem érte). De annyit tudok állítani, miként (esekély szerintem) ezen tárgyhoz H. S. k. tan. szólott legalaposabban; mert ő az 1844: 29. törv. cikkelyt oda értelmezi, hogy a' héber kontároknak sem szabad legények által dolgoztatni; hanem inkább ugy érti a' törvényt, hogy a' törvényhozás (kivált a' városi követek részéről) attól tartott, miképen a' zsidó mesterek, ha czéhbe jutnak, szokott fortélyaiknál fogva, mind a' héber mind a' keresztyén mesterlegényeket jobbadán magok kezére kerítnek, és így a' keresztyéneket egészen elnyomják; azért, ha fenálló szabályok szerint czéhbe állanak is, csak héber legényekkel dolgozathassanak. Ez tehát szerinte inkább megszorító törvény és koránsem a' kontárokra, hanem rendes czéhbeli héber vallásu mesterekre vonatkozó; 's megvallom (ez nekem is úgy látszik). De mi maradtunk a' régi határozatnál; melly a' zsidó kontároknak enged legény- 's inas-tartást, míg a' keresztyén kontároknak ezt megtiltja.

3) Voltak felszólítások a' nádorválasztási ügyben is. Mi oda nyilatkoztunk (egy szálj) hogy főherczeg István (a' kijelöltek nevei felolvastatása előtt) kiáltassék ki Magyarország nádoraul. Mit éljenharsogások követték.

4) Apponyi György gr. ő excell. elibe annak idejében elnök ő mlga vezérlete alatt küldöttség nevezetett... határozatlan számmal.

5) Tüzvész alkalmakor a' segédmunkában 's védelemben kitünőleg serénykedett Földváry Ferencz urad. irnok és Szabó Ede főhivatalbeli gyakornok, az ott jelen volt mlgos elnök ur ő nga által nyilvánosan megdícsértettek. Éljenek is törtek elé a' német keblekből.

6) Dolinay Mihály testőr a' megye közgyűlésében megjelenvén rövid lelkes szavakkal köszönte meg a' ns vgye által lett pártoltatását 's kegyeit továbbra is kikérte. 's a' jeles képezettségű ifju zajos éljenekben részesítettett.

Azután még sok egyéb tárgy soroltatott elé, melylyeket mint kebelbelieket csak magunknak tartunk meg. A' husára 11 v. kr. Zombory Leopold.

BUDA, junius 2án 1847. Azért vettem tollat újaim közé, hogy városunk politikai életéről adjak néhány hű vonást; azonban e' jámbor igyekezet jámbor ohajtás maradt. Falaink közt most e' langyos napok közt semmi politikával nem találkozhatam, talán azért, mert a' minapi nagy hőség 's rá következett vihar kissé meghigítá; de a' télen sem találkoztam politikai élettel, mert akkor meg minden megfagyott, még a' szabadabb vélemények is, mellyek ugyan a' tavasz kezdetével és folytával felolvadtak, de épen e' miatt vízzé válván a' Dunába omlottak. Szólni készültem városi tanácsnokinkkal is; van é, vagy volt é szönyegen valami országos érdekű tárgy? de akaratom itt is jámbor ohajtás maradt, mert tanácsnokink kijövé n a' tanácssteremből, nem magyarul conversálnak, pedig nemet beszédet magyar ruhás és zsinóros drabant kíséretében olyannak tartok, mint porral zavart nagy szelet, melly a' jótékony esőt szomjas vetésinkről elveri.

Politika tehát nincs; van é társas életi mozgalmunk? Ez már csak lenne olyan, a' millyen, csakhogy az itteniek untalan Pest ellen panaszkodnak: Pest nyeli el Budát is; 's félíg igaznak van, minthogy apró személyt is oda járnak vásárolni még a' panaszkodók is, csakhogy láthassanak és látassanak. Az iparvédegyet végre mégis csak megindult, néhány iparvédő ezelőtt néhány nappal megmutatá magát a' tabáni tanácsházánál, mellynek falai üdvös dolgokrul hallának beszédet 's ez elég.

A' polgárság, 's ezek közt különösen azok, kiknek a' Dunaparton házaik vagynak, vagy kik az itt épített házakban szállásznak, régóta sürgetik már e' part megtisztítását anyagi és szellemi mocoktól, azonban illy intézkedés mindezüdig nem történt, 's tán még néhány évtizedig sem fog történni, levén most nagy inség, mellyben gondoskodjék kiki magáról úgy, a' mint teheti; ennél fogva az e' partok hosszabán nem ritka éji megtámadások, kizsebelések 's néha — ha t. i. a' szerencse kedvez-főbe kollantások, még darab időig, mig t. i. valami mozsárfejűt érend a' koczka, statusquoban maradnak; a' drabantok ruhája is új, itt pedig sár szokott lenni, vagy olyan por, melly a' rendőr szemére hályogot vonván úgy sem láthatna semmit; tehát csak maradjunk 'stb.

Városunk egész élénkségét a' császár-fürdő és a' zöld vonja magához; meg gondolja mindazáltal valaki, hogy itt talán a' budaiak mulatnak; dehogy mulatnak, dehogy mulatnak a' budaiak! A' budaiak nagy része csak néz és mert iszik, míg a' pesti — de ezek közt sem a' németajkuak — lé-

nye egész terjedelmében élvezi a' természet gyönyörét, vagy fitymálja a' mesterség erőtetett utánzását, mi ismét a' németnek tetszik jobban. Németeink leginkább a' hídfőnél és az arenánál tesznek ki magukért; ott bámulnak, és tobákolnak, itt pedig alusznak a' közönséges resurreció rovására. Drabantok egy része magyar formaruhában látogatja még a' csapszékkeit is 's méregeti az utcákat. Tabáni.

UJVIDÉK sz. kir. városból majus 16káról írják: miképp az éhínség fenyegető réme Bács alsó vidékén is megjelent 's kik télen át hasonló szenvedéseket csak hírből ismerének, most a' sors tetteleg izelíteti velök; nálunk három nap alatt a' gabna ára 20 forintról 32re szökött 's ismét 24 óra alatt 36 forintig emelkedett. Ezen szökkenés következtében egy 7 fontos fekete kenyér 5 ft 45 krajczárjával fiztetett. E' körülmény rettegésbe ejté az embereket, mert gymra mindenkinek van 'stb. A' helyhatóság a' városban 's környékén találtató gabna-készletet összeírattá 's 10 óra előtt megtiltá az idegenek általi vásárolhatást. Az összeírásból kiderült, hogy a' városban még annyi gabnakészlet van, mi elegendőnek mutatkozik 's hogy e' hirtelen árszökkenést csupán az uszorakórság eszközölte. 15kén az ég jótékony esővel látogatván meg a' mezőket, ez jó hatással volt az élelmi szerek feleségázott árának csökkentésére, így a' buza pesti mérője árát 36 fról 25re, a' kukoriczát 20ról 15re 's a' liszt mázsáját 38 forintról 30ra süllyeszté. A' gabnaüzereket nem kissé hőkenté meg a' hir, miszerint a' birodalombéli gabnakivitel megtiltatott 's hogy a' mosonyi téren is alászállt a' gabnaár. Azonban ezen nyereszkesedési dühöt mennyire üzték, e' vidék leginkább tudja, mellynek környékén illyen üzerek 5pftjával vásárlák össze azon öszletet, mellyért most a' szegénység által 30—40 forintot fiztetnek. Vajjon hasonló cselekvényt pártol é a' törvény?

KÉZSMÁRKROL felsobajtanak a' pesti n. lapban, hogy omne trinum perfectum, azaz minden jó dolog hármas; azonban a' szepességek ez uttal épen az ellenkező háromságrul voltak szerencsétlenek meggyőződni majus 23ka előtti napokon. Így a' majus 19kére viradott éjjel Niesdorf helységben tűz ütvé nki 28 házat sodrának a' pusztító lángok hamuvá 's ez által — az a' nélkül is élelmiel nélkülözésében snyló lakosok helyzetét a' legsiralmasbbá tevék. Ugyanazon nap estéjén Hunsdorfon egy nagy házban rontván ki a' tüzelem, ezzel együtt még nyolcz kissébb házikóra mondá ki a' romlás hamvasztó itéletét 's az itélet az oltóká iparkodása daczára is végre lón hajtva; 's végre ugyancsak majus 20kán esti 6 óra tájban jött tornyos felhő, hozva hamvas gymorában esőt, de rejtve haragos mennyköveket is, mellyek az adomány elfogadásakor térdeket hajlítani tudnak; egy illyen villám Béla szepességi város egyik házába lesújtott 's csupán a' rögtön ott termett lakosok ernye de tlen erőfeszítésének tulajdonítható, hogy ezen mennykövsújtott ház tetőjén kívül a' lángok egyéb kárt nem okozhatának. —

Egyébiránt e' vidék is szerencsésb 's a' gazdaságiakra nézve vigasztalóbb időfordulat után eseng. A' kézsmárki piacon a' gabonaár a' főnebb jegyzett nap előtti héten szerfölött emelkedett; a' rozsnak pozsonyi mérője 15 forinton kelt 's ezzel arányban egyéb gabonafajok. Egy hat garasos kenyeret embermarokk teljesen eltakarhatni. Ezen következtvényt azonban tán meg is lehetett volna előzni, vagy az ezután következővel lehetne hártitni, ha az illető hatóság szigorun megtiltaná a' gabnafajt 's általában az élelmi szereket pályinkafőzésre fordítani. A' városi hatóság a' nép nyomorán enyhítendő, elegendő pénzkölcsönhez nyulni határozá, hogy ekép közmunkák által kereshetési módot nyujtván az inségeskedők terheit némileg enyhítse.

ERDÉLYI ORSZÁGGYÜLÉS.

(Az urbéri székek, jelesen az ide vonatkozó szebeni indítvány feletti tanácskozás folyt. majus 14, és 15én)

Elnök: kimondván — miként előadtuk — gr. T. D. indítványát határozatilag, az ellen Felső Fejéres Küküllő megyék követei ovásukat beadták; melly ovás a' majus 17kén tartott LV. ülésben bevétetvén, ugyanakkor Szerdahelyszék e. k. azon nyilatkozata következtében, mellyet a' mult ülés végén az elnöki kijelentésre vonatkozva tett, ezennel nyilvánítja, miszerint fen tartja jogát, hogy akkor, midő n a' kk. és rr. urbér tárgyában ő felségéhez felírnak, a' közelebből hozott végzés ellen ellenvéleményt adjon be azon kérséssel, hogy ő felsége elibe terjesztessék. Felsőfejér és Küküllő megyék követei hasonlólag fentartják jogukat, hogy a' jelentett ellenvélemény ellen részükrol is ellenvéleményt adhassanak be.

Elnök: — Most a' félben maradt tanácskozás folytatását az urbériszékek tárgyán kelle kezdeni, de miután kir. h. gr. T. D. ur a' közelebbi ülésben fenhagyta jogát, hogy mielőtt egyébre átmennénk, az első bíróságra nézve véleményét előadhassa, minthogy ez csakugyan az urbéri székekhez tartozik, ha a' kk. és rrnek úgy tetszik, méltóztassanak iránta nyilatkozni.

Egy gr. kh. Bővebb megfontolás után is meg van győ-

zódve, hogy ha a legcsekélyebb fontosságú urbéri ügyek ellátására egy mentől rövidebb eljárású bíróságot nem állítunk, igen nagy házag leend a tárgyalás alatti törvény-cikkben, 's méltán tarthatni attól, hogy az urbéri eljárást tárgyzó törv.javaslat, melynek minden gyenge oldalai mellett is megvan legalább azon előnye, hogy a végrehajtást a lehető gyorsasággal eszközölni, nem fog felsőbb megerősítést nyerni. Azon elv, miszerint a kisebb érdekű urbéri tárgyak elintézésére alsóbb bíróság volna állítandó, már ki van mondva a kk. és rr. eddigi határozatában; és szóló ép ezen elvvel támogatja saját nézeteit. A kk. és rr. tisztán ki nem mondották, hogy azon földesur, ki gazdatiszteért felelősséget nem vállal, a gazdatiszt kihágásiért nem lakolhat. Ily esetekben tehát a bíraskodhatási jog átmege a vármegyére, mert az olyan gazdatiszt nem bíraskodhatik. Továbbá a XIIIik törvény-cikkben ki van mondva, hogy a földesur tisztú közbejövétel nélkül is fenyítheti urbéresét, és itt van letéve a legelső alap, mellyel fogva bizonyos esetekben tisztú közbejövételnek is helye lehet. Ennélfogva magunknak a földesuraknak érdeke kívánja, hogy azon esetekre, midőn sem maguk sem gazdatisztaik nem bíraskodnak, jeleljük ki a megyei tisztviselőt, ki helyettök a földesuri ítélő hatóságot gyakorolja, s miután a földesur egy elmulasztott gyalog napszámért 1 pft, ökrösért 2, kárpótlás fejében pedig 6 pftig büntethet, a kijeleendő megyetiszt is ugyanazon mérték szerint büntethessen. De kifejezték a kk. és rr. ugyancsak a XII. tcz. ben azt is, h. ha a földesur urbéresét helytelenül erőtetné szolgálata, v. helytelenül követelne tőle urbéri tartozást, első esetben az urbéresre szabott büntetésben, másodsor két annyiban marasztalja el az illető bíróság. Mivel tehát ezen illető bíróság kifejezés alatt nem az urbéreszék értetett, mert Dobokam. főispánja egy beszédében különbséget tett azon esetek közt, midőn a földesur bírói minőségben lép fel 's midőn őt helytelen bírói eljárásért nem urbéri, hanem csak rendes törvénykezési uton vélte büntetés alá vonandónak, és ismét azok között, midőn a földesuri helytelen eljárás káros eredményét kell az urbéresnek kárpótolni, — szóló azon véleményben van, miszerint a szolgabíró hatalmaztassék fel, hogy legalább akkora összegig, mennyire a földesur, t. i. 6 pftig, ítélhessen az urbéres részére is. Ha ennyit sem teszünk, a jelen törv. cikk impracticussá válik. Némelyek talán azt hiszik, hogy csak az urbéresnek lesz terhes minden csekély érdekű tárgyért mérföldeket utazni; szóló nézete szerint az épen oly terhes szegényebb sorsú földesurra nézve is. Pedig nincs a jus ligatumnak károsabb faja, mint midőn a törvény végrehajtását physikai lehetetlenség akadályozza.

Hunyadm. e. k. Az előtte szólott gróf k. h. aggodalma részint el van enyészve, részint könnyen meg lehet azt szüntetni. Ha a XI. törvényjavaslat szerint a földesur tisztú közbejövétel nélkül is élhet földesuri hatalmával, ez annyit tesz, hogy a tisztú közbejövételnek helye van, csak az iránt létezik homály: vajjon a szolgabíró vagy főbíró gyakorolhatja-e a fenyítéket? Erre nézve ugy hiszi szóló, minden kétség el lesz enyészve, ha az idézett törv. cikkben kiteszszük, hogy az ott említett esetekben a szolgabíró vagy főbíró ítélhet; 's így az urbéres nem lesz kénytelen minden csekélységért urbéreszékre folyamodni. Egyébiránt ezen javaslatot czélszerűbb lett volna azon ponthoz sorozni, melly a becsükről szóló a szolgabírót a számbavételek teljesítésére is felhatalmazza. Itt a szolgabírónak nagy hatáskör van adva. Mindazonáltal, hogy a szolgabíró hatáskörét megállapítsuk oly esetekre is, mellyekben a földesur fenyítő hatalmánál fogva bíraskodhatik, szóló egyáltalában nem helyesli, mert a szolgabírót a földesur bírói eljárására nézve apellatorium forummá tenni nem akarja, mi csak az urbéri tábla lehet.

Alsófejm. főisp. Mit gr. T. D. ur kíván, nem egyéb, mint a XIIIik cikknek a r. biz. m. szerinti legújabb módosítása, melly szerint a földesurral szemben a szolgabíró első bírónak válik, a földesur pedig a szolgabíró incattusává. Lehet, ugymond, hogy némely helyekről igen fáradságos az illető forumhoz menni, de ezen bajoni könnyítést gr. T. D. szerint oly drága áron vásárolnók meg, mellynek pártolásához szóló nem járulhat. Tehát pártolja Hunyadmegye köv. véleményét.

Alsófejm. e. köv. Ugy látja, hogy gr. T. D. indítványának egyik ága már mult ülésben el volt határozva, miszerint a földesur, ha büntető hatalmával élni nem akar, a szolgabíróra átruházhatja; az iránt kétség nem lehet. Másik ága a világért sem akarja büntetni a földesurat, hanem a földesur által helytelenül fölvetett egykét pft. megtérítését ruhazza a szolgabíróra. Ha illy csekély büntető hatalmat a szolgabíró kezébe nem adunk, kimondjuk, hogy a paraszt kisebb fontosságú sérelmeit önmagának tulságos megterheltesén kívül nem orvosolhatja, mert egykét pftnyi keresetnek az urbéri szék elibei terjesztésére sem ideje sem költsége nem lesz. Ennélfogva pártolja az indítványt, mert egyetlen utnak látja arra, hogy a paraszt csekélyebb érde-

kü panaszait is elláttathassa 's az urbéri keresetek nagyobb része rövid uton igazittassék el.

Dobokam. e. k. Véleménye csak annyiban tér el gr. T. D. javaslatától, a mennyiben nem szolgabíró, hanem főbíróra kívánja bízni az illy ügyek elintézését. Ily esetekben a főbíró először ítéljen, 's tőle az urbéri táblához lehessen folyamodás.

Udvarhelyszék e. k. Ugy véli szóló, ha van, a mit, alkotmányos országban fölly gyanánt kell szem előtt tartani, mire kevésbbé mivel ember is meg van érve, az a törvény előtti egyenlőség. Már mennyiben áll a törvény-előtti egyenlőség Hunyadm. köv. szerint? A földesurnak van hatalma tulajdon ügyében, bizonyos mértékig bíraskodni 's ha ezt tenni nem akarja, átruházhatja ezt a szolgabíróra, tehát a parasztember által okozott sérelmekért rövid uton nyerhet orvoslást; másfelől pedig a parasztemberről azt mondjuk: mivel te urbéres vagy, nincs miből perelned, perelj hoszszas úton. Vagy azt kellene megállítani, hogy a földesur minden legkisebb követeléseire csak per utján juthasson, vagy hogy az urbéres is földesurával szemben szolgabíró utján nyerjen elégtételt. Ha urbéri törvények rendén a törvény előtti egyenlőséget is mellőzzük, ugy igen hiányos lesz intézkedésünk. Ennélfogva pártolja gr. T. D. indítványát.

Közügyig. Azt nem ellenzi sz. hogy a szolgabíró a földesur és urbéres közt mint békéltető fellépjen, de ahoz semmi esetre sem járulhat, hogy a földesurnak bírója legyen. —

Tordam. e. k. Nem látja helytelennek, hogy ha a szolgabíró ítélhet a földesur mellett, ítélhessen az urbéres mellett is. Tehát pártolja gr. T. D.-t.

Hunyadm. e. k. Az indítványozó gr. ur véleményének első ágát pártolja, de azt, hogy a szolgabíró apellatorium foruma legyen a földesurnak, nem. Háromszék e. k. gr. T. D. indítványát, melly legközelebb áll utasításához, pártolja.

Alsóf. e. k. A törvénytudomány mezején egyik legfőbb elv, h. senkinek saját maga dolgában bíraskodni nem szabad. Ezen szabályt a kk. és rr. mellőzték, feljogosítván a földesurat arra, hogy minden elmulasztott gyalog napszámért egy, az ökrösért pedig két ezüst frotot ítélhessen urbéresére, ezen pénzmennyiséget rögtön fel is vethethet. Azonban e' miatt az országgyűlést hibáztatni nem lehet, mert ezen határozat nem egyéb, mint a robotrendszernek természetes következése, melly mig fen áll, csakugyan kell a földesurnak birni valami saját által arányzandó büntető hatalommal; de hamár a földesurnak ekkora hatalmat kellett szükségesképen adni, ne biztosítsuk é tulfelől az urbérest? És már épen e' tekintetben tartja szóló a hunyadvármegyei szerkezetet hiányosnak. Tegyük fel, ugymond, hogy megyéje székes helyétől, egy öt hat mérföldre lakó föld. ur érintett hatalmával visszaélve, robot-kereskedést indít, és urbéreseit bünteti egymásra akkor is, midőn azok mentességül felvehető helyes okból mulasztották netalán el a robotot, itélgeti magának az egy és két pengő rforintokat, a napszámot ugyancsak kitételvén. Ha már az urbéres nem folyamodhatik rendesen a járásban lakó szolgabíróhoz, kitől a meg nem nyugvó fél által, szóló vélekedése szerint is, az ügy az urbéri tábla eleibe vitethetik, akkor mindig az urbéres lesz a vesztő fél, mert az Enyeder menetel és jövetel két napba kerül, ott is csak kell ülni, és vajjon a per is épen semmibe sem fog é kerülni? Teljesen meg van szóló győződve, hogy az illyen, és a praetoralis helyektől még ennél is sokkal távolabb fekvő falubeli urbéresnek, minden méltatlanságot kénytelenek lesznek elszenvadni, mert a menetel és jövetel majd annyiba, kerül mint a büntetés maga. (Vége köv.)

A pesti nemzeti Casino folyó évi június 6kán délelőtti 11 órakor közlést tartand, mellyre a t. cz. részvényes urak megjelenni kéretnek az igazgatóság által.

A pestbudai hangász-egyesület f. évi június hó 10kén délutáni 6 órakor a nemzeti Casinóban rendkívüli közgyűlést fog tartani, mellyre a t. cz. egyesületi tagok minél számokban megjelenni kéretnek. Közi Ritter Sándor, egyesületi titkár.

KÜLFÖLD.

AUSZTRIA. Bécsben máj. 17én megjelent máj. 14-kei legfőbb rendelet a tudományos akadémia felállítására iránt, a W. Z. 's B.—P. Híradó szerint, következő alapszabályokat közöl: 1. §. A bécsi tudományos akadémia különös pártfogásunk alá állított testület, mellynek czélja, a tudományokat a kijelölt ágakban, tagjai önálló vizsgálata és idegen munkálatok bátorítása és gyámolítása által, elősegíteni, hasznos ismeretek- és tapasztalatokat, az előhaladások és felfedezések vizsgálata által biztosítani 's tanulságos munkák közrebocsátása által lehetőleg terjeszteni, valamint a kormány czélját tudományos kérdések megfejtései által támogatni. — 2. §. Az akadémia hatásköréhez tartoznak: a) a matematikai és természettudományok; b) történeti nyelv- és régiségtudomány legtagabb kiterjedésben, vala-

mint a hazai nyelvek kiművelése; mihez képest felszlik az egy mathematikai és természettudományi és egy történeti nyelvészeti osztályra. — 3. §. E két osztálynak, mellyek a főnebbi feladat elérésére egy egészként működnek össze, mindenikében több szak állíthatatik fel a munkák könnyebbítése végett, a tudományos főosztály egyes ágával foglalkozandó. — 4. §. Hogy a feladatoknak megfelelőhessen a tudományos akadémia a) egyes osztályaiban tudományos tárgyak feletti tanácskozássra, mint egy egész pedig, ügyeinek elintézésére, valamint tudományos jelentések és közlemények meghallgatására évenként egy vagy kétszer ünnepélyes ülésre összegyűlvén nagyobb számú hallgatók előtt munkálkodásinak áttekintését és a keblében történt változásokat adandja elő; b) évenként négy jutalomdíjat tüzend és osztand ki tudományos feladatok megoldására; c) tagjai munkáinak eredményeit emlékiratok gyűjteményében teendi le, osztályaiba tartozó és hozzá érkezett 's méltóknak talált tudományos dolgozatokat adand ki 's egy külön iratban foglalkozásainak és a hozzá érkező közleményeknek áttekintését adandja; d) a statuskormánytól hozzá intézendő kérdéseket éretten megfontolván, a kívánt jelentéseket megteendi. — 5. §. A' es. kir. tudományos akadémia, mellybe elismert tudományos érdemek alapján minden osztálybeli férfiak fölvetethetnek, különös pártfogásunk alatt áll, és a statuskormány irányában önálló testület helyét foglalja el. — 6. §. Fentartjuk magunknak az akadémia részére felügyelőt (curator) nevezni ki. Valahányszor az akadémianak gyámolításunkra szüksége lesz, vagy kívánságait, kéréseit és munkálatait élénk terjeszteni akarja, e' felügyelő által forduland hozzánk. Ő általa közlekedik az akadémia hatóságainkkal, 's ő felelős az alapszabályok megtartásáért és az akadémia irányáért. — 7. §. Az akadémia álland: a) 48 rendes tagból, a két osztályra egyenlően szétosztva, kik közül 24nek Bécsben kell lakni; b) 1) minden három évben ujon választandó elnökből; c) 1 alelnökből; d) két titoknokból, kiknek megerősítése négy eszt. ról négy eszt. re töltik kikérendő 's kiknek egyike osztályának ügyein kívül az akadémia főtítoknokának ügyeit is végzend; e) 24et felül nem haladandó tiszteletbeli tagokból; f) levelező tagokból, magától az akadémia által meghatározandó számmal. — 8. §. Az elnök, ki az alelnökkel és titoknokokkal az akadémia tárgyalásainak rendes menetéről gondoskodik, és az alapszabályok megtartása felett őrködik, az akadémiai munkálkodások iránt a felügyelőt mindenkor teljesen értesítendő. Az elnökök és titoknokok a rendes tagokból 's ezek által választatnak, 's megerősítés végett élénk terjesztetnek. Az alelnököt a felügyelő jelölendő nekünk ki's terjesztendő élénk, három eszt. ról három eszt. re az akadémia rendes tagjaiból. — 9. §. Rendes tagokká nevezeték végett megürülés esetében hárman, kik szavazati többséggel arra legméltóbbnak találhatnak, terjesztendők élénk. — 10. §. A' tiszteletbeli tagok kinevezése szinte a rendes tagok választása által történik, miután mi azt, hozzánk terjesztetvén, helyben hagyjuk. — 11. §. Hasonlóan a' levelező tagok is a' rendes tagok által választatnak, a' törvényes rendszabályok megtartása mellett. — 12. §. A' tudományos akadémia ügyeinek megfelelő segéd- és szolgásményeket tartand, mellynek fölvelele magára hagyatják. — 13. §. Az akadémia minden szavazásainál és végzés-hozatalainál szavazati joggal csak a' rendes tagok, az elnök, alelnök és titoknokok birnak. Minden választások és kinevezési javaslatok abszolút szavazati többséggel történnek, minden más szavazásoknál a' végzések relatív szavazati többséggel hozandók. — 14. §. Költségeinek fődözésére az akadémia évenként 40,000 pengő flot felül nem haladandó összeget nyerend a' státuskincstárból, mellyet neki közönséges udv. kamaránk elnöksége, megvizsgált költségi tervek alapján és a' szükséghez aránylag, utalványozand. (A' 15. és 16dik §. a' pénzek átvételéről és kezeléséről szól). — 17. §. Az akadémia elnöke hivataloskodása alatt évenként 3000; az alelnök 2,500; a' titoknok, ki egy-szersmind az akadémia főtítoknok, 2000; a' másod-titoknok 1500 ft. díjat huz. — 18. §. Különös kegyünk jelölül az akadémia következő jogokkal birand: 1) Az akadémia rendes tagjai, az elnök, az alelnök és titoknokok a' megengedett tiszteletbeli diszegenruhát viselhetik. — 2) Az akadémia a' 4. §. értelmében évenként 4 jutalmat hirdethet és oszthat ki. — 3) Joga van az általa kiadásra rendelt tudományos munkálatokért illő díjakat határozni, és a' szerzőknél kieszközölni, hogy illyen munkálatok az akadémia kizáró tulajdonai legyenek. — 4) Az akadémianak a' szükséges szállás egy státus-épületben engedtetik által. — 5) Az előforduló nyomtatásokat az akadémianak a' státusnyomtató-intézet, az udv. kamarai elnök mindenkor engedelmével, ingyen szolgáltatandja. — 6) Az akadémia joggal bir a' hozzá érkező könyveket és egyéb tudományos munkákat a' státus könyvtáraiba és gyűjteményeibe utasítani 's az akadémia rendes tagjai különösen feljogosittatvák ez intézeteket, felügyelőikkel történt értesülés után,

használhatni. -- 7) A' nyilvános oktatási intézetek oda utasítanak, hogy az akademia céljaira megkivántató intézeteket, laboratoriuokat és apparatusokat, annak kísérletek- és vizsgálatokra lehetőleg átengedjék, s kivánságára mindennemű foglalkozására vonatkozó közleményt megtegyenek. -- 8) Az akademia joggal bír, a' fenálló törvényes határozatok megtartása mellett, minden tudományos testülettel közlekedni és levelezni. -- 19. §. Az akademia e' szabályok értelmében maga fogja a' rendszabályokat belső ügymenetéről s tárgyalásairól kidolgozni, s azokat megerősítés végett a' felügyelőnek előterjeszteni . . . Aláírva: Ferdinand stb. --

Hazánk, azaz Erdély- és Magyarország részéről következők neveztettek e' tudományos testület tagjaivá: Dessewffy Emil gróf, Endlicher, Kemény József gróf, Pyker László egri érsek, és gróf Teleki József Erdélykormányzója, kik egyszersmind a' magyar tudom. akademia tagjai.

SPANYOLORSZÁG. Madrid maj. 19. A' király jelenté, hogy tegnapelőtt este Pardóból visszajöendvén, lakását ismét az itteni palotába teszi által. Egyszersmind el volt minden készítye fogadására, s miután a' várban két század örködni látszék, általános hiedelemmé vált, hogy a' király városunk falai közt mulat. Éjjel azonban szokása szerint megváltoztatá szándékát s Pardóban maradt. Erre az összes miniszterek tegnap reggel hozzá menvén, még egyszer mutatták előtte ki annak szükségét, hogy ott tartózkodjék, hol a' királynő létezik. Mindazáltal a' miniszterek nem bírtak előterjesztvényeiknek sikert szerezni. Délután visszajötték s miután tanácskozást tartottak, Pacheco és Salamanca urak Aranjuembe utaztak a' királynőhöz.

Madrid maj. 20. Valamennyi hirlap erősíti ma, hogy a' király határozottan vonakodik a' miniszterek ohajtásának megfelelni s hogy ezek kabineti tanácskozásaiukba több spanyol főpapot híttak meg. Azon fontos dolog forog szőnyegen, hogy az Izabella és don Francisco közti házasság felbontassék. A' „palotakérdés“ mindinkább bonyolul s folyvást különféle, gyakran egymásnak egészen ellenmondó híreket szül. Tegnap este az Aranjuz felé vezető uton seregostályok állítottak fel, miből a' királynőnek a' fővárosba visszatérését következtethetjük; Izabella ugyan Aranjuzba akar maradni, de a' miniszterek sürgetve adák elő, m. a' jelenléte Madridban egyáltalában igen szükséges. A' a' rídefonsoi pompás lakban tett nagy rendelkezések más részről ismét azon hiedelmet gerjesztik, hogy a' királynő la Granjában akar lakni. Don Francisco a' Pardót még nem hagyta el.

A' királynő néhány nap előtt az aranjuzei őrség valamennyi tisztait asztalához ültette, áldomást üritett a' hadseregért s jelenté, mikép az itteni seregket legközelebb szemle alá veendvén, ez alkalommal tábornoki egyenruhába öltöztetve, lóháton fog majd megjeleni.

Lindából maj. 19. kéről érkezett hivatalos tudósítás szerint Tristanyt csakugyan Baxteras ezredes elfogta; e' carlista főnököt a' haditörvényszék halálra (agyonlövés) ítélte. -- Serano tábornok a' Tiempo szerint Cuba szigeti főkapitányá nevezetett.

ANGLIA. Maj. 19. kén Napoleon száműzött társa, Montholon gróf, „Hibernia“ gőzösön Liverpoolból Amerikába utazott. -- Hír szerint a' parlament, halogy az ügyek megengedik, június 19. s 20. án fog eloszlatatni: különben az eloszlatás július első hetében történendik.

Máj. 17. kei felsőházi ülésben a' gyármunkásokat illető tizórai munkabill 42 szav-többséggel fogadtatott el: alsóházban pedig más nap az irlandi szegénységügyi bill határozottan pártoltatott s helybenhagyatott. Ugyanez ülésben Hume, ki már előbb tagadá annak czélszerűségét, hogy Irland alkirályok által igazgattatik, kérdé a' miniszterektől: vajjon történtek e' már lépések a' megürült főhelytartói hely betöltésére? Russell lord válaszóla: mikép a' miniszterek, bármilyek legyenek is különben nézetek a' főhelytartói hivatal fontossága s czélszerűsége iránt, jelen körülményekben tanácsosnak tartották amaz állomás haladéktalan betöltését ajánlani; valamint szölo nem is szándékozik mostani ülészak alatt egy ollyatén billt előterjeszteni, melly által Irland kormányzásában változás idéztetnék elő. -- Felsőházban maj. 18. kán a' hadszolgálati idő-megrovidítést illető bill tárgyalatott a' főbizottságnál s módosítások nélkül fogadtatott el. Erre némely vitások után az irlandi szegénységügyi bill olvastatott fel harmad izben.

Máj. 20. kán délután a' királynő, Albert hg s összes minisztereitől környezve, titkos tanácsban elnökölt. Az Irlandban annyira megsiratott alkirály Besborough gróf holtteste maj. 21. kén a' dublini várból a' besborough-housi, családi sírboltba (Kilkenny grófságban) vitetett.

O'Connell Dániel betegsége s halála körülményiről már kezdenek a' lapok tudósítani. Egy maj. 12. kei genuai levelelben többi közt ez áll: „O'Connell ur pénteken érkezett ide, azonban olly súlyos betegsége lepte meg őt, hogy a' vendéglőben, hova szállt, ágyhoz szegezve fekszik. Hétfőn (10.)

igen remegtek élete miatt, mert magával hozott agybetegségén kívül, bélobban is szenvedett, öszszekötyve erős vérhassal. Mindazáltal nadályok s egyéb szerek illesztése által eltűntek a' közvetlen veszélyi jelek. Tegnap jobban érezte magát s még jobban ma reggel; azonban ő maga mondja, hogy három napig sem él már. Két orvosa van, egy genuai s egy ide települt angol; mindketten kinyilatkozták: ha hogy fölépül is még most a' beteg, testalkata mindazáltal ugy meg van már rongálva, hogy aligha fog sokáig élni. Sok látogató jelenteté magát, de O'Connell nem fogad el senkit.

Dr. Duff, azon angol orvos Genuában, ki O'Connell Dánielt utolsó betegségeben gyógyította, Galign. Messengerében következő tudósítást közöl: „hétfő maj. 10. kén látam O'Connellt először, s akkor erős vérhasban szenvedett, melly öszsze volt kötve alhasi nagy fájdalommal nyomásakor, sebes érlüktetéssel, felgyult arculattal stb. Időszaki bronchitis is uralkodott rajta néhány év óta. Gyógyszer-alkalmaztatás következtében a' fenebbi jelek enyhültek s reggel üdülni látszék. De O'Connell nagy ellenszenvé mellett, mit a' legegyszerűbb orvosság iránt is tanúsított, ezen javulási állapot nem haladhatott előre. 11. kén este agybántalmi új jel mutatkozott. Tüstit hatathos rendszabályokhoz nyultak s ettől fogva határozott javulás látszék bekövetkezni. De ismét vonakodott a' beteg gyógyszer-bevételtől. 12. kén este felé súlyosodtak a' jelek, O'Connell ur nyugtalan volt s beszéde némileg elveszté az öszszefüggést. Előbbi szereinket ismét alkalmaztatók, de siker nélkül. Maj. 13. kán valamennyi kórjel nagyobbott, nagy hajlammal álomra, mellyből azonban könnyen fölébredt; lélekzése nehezbült, ütere gyöngyében vert s a' beteg félre beszélt. Maj. 14. kére viradott éjjel mély alvásban mult el, növekedvén a' lélekzésnehezése s midőn O'Connell ur a' körülállókhoz szölt, Londonban képzelé magát s ez értelemben beszélt. Pénteken sokkal rosszabbul lón, lélekzése szerfölött nehéz, s hangja alig halható volt s a' szavakat félig elnyelé; valamennyi kórjel súlyosbult. Ezen állapotban szenvedett egész szombat-éjjel, a' körülállók jelenlétét tudja ugyan, de mozdulat és szötlanul. En a' beteget folyvást egyetértve Beretta tr. itteni orvossal gyógyítom, valamint egy fiatal francia orvossal, ki őt Lyonból ide kísérte, s halála előestéjén tanácskozásunkba vontuk Viviani orvost is, ki legidősb gyakorló orvosa Genuának, s nagy tekintéllyel bír. Tanácsára mi utolsó szerül használtuk még egyszer a' nadályokat halántékun, de minden sikertelen volt: tegnap (15.) éjjel tízedfélőrákor elhunyt ő, szemlátomást ugy szölván fájdalom nélkül. Mialatt O'Connellt orvosoltuk, csak nagy nehezen bírhattuk őt gyógyszer-bevételtre, sőt még a' szükséges tápszerek befogadására is, s makacsul tartóztatá magát egész negyven óráig minden italtól. Ezen körülmények nélkül halála bekövetkezését tán még egy időig el lehetett volna halasztani, de testi s lelki erője tökéletes kimerülése mellett, felhasználása bizonynyal nem vala sokáig elmaradandó!

O'Connell Dániel, korunk legnevezeteseb férfja, 1774-ben született, élt tehát 73 évig. Ezen élet már természetes megszűnése előtt be volt fejezve, miután elismértetett végre azon elv, mellyért ő egyenes s egyenetlen uton, egy elastics kori népzézer egész hatalmával, küzdött, miszerint t. i. az igazság azt kívánja Angliától, hogy Irland status-és közpolgárjogilag egyenlő lábba állitassék vele. Ezen elv most annyira elterjedt, hogy már a' legtörzsökesb toryk is, kik Bentinck lord zászlóját követik, a' mérsékelt conservatívek s whigekkel egyet értenek annak létesítése iránt. Mihelyt el lón e' czél érve, meg kelle szünni a' repealmozgalomnak is, melly eleitől fogva csak eszköz volt ama főczél elérésére.

Május 22. dikén ő felsége a' királynőnél udvarlás volt a' Buckingham palotában s ez alkalommal a' huccai örökös herceget, férjét a' bordeauxi herceg nővérenek, királyi kihallgatásban részesítette. -- A' királynő majus 24. kén huszonnyolczadik születésnapját ünneplé.

Máj. 21. kei alsóházban a' kincstárkamrai kancellár jelenté, mikép Irland közmunkáji számára legközelebb ülésben 300 ezer s később aztán még további 700 ezer font sterlinget kérendnek.

A' M. Chronicle felhatalmaztatottnak mondja magát annak hiteles állítására, hogy a' victoriái herceg (Espartero) semmi esetre nem folyamodott visszatérési engedelmért Madridba, mikép némely madridi lapok állították. Csak akkor szándékozik visszatérni, ha erre különösen fel fog szölitatni, mi Spanyolország mostani politikai ügyállása mellett könnyen lehetséges.

Portsmouthból írják, hogy „Bulldog“ gőzös maj 23. kán onnan hivatalos tudósításokkal Palmerston lord számára Lissabonba utazott. Napier ellenadmirál, „St Vincent“ hajón, melly 850 főnyi legénységgel vala Portugáliába indulandó, maj. 24. kére váráték.

Ő felsége a' királynő dicsőült Károly ausztriai főhercegeért, annak az ausztriai - angol szövetség legsúlyosabb időszakában tanúsított érdemei elismeréséül, eltérve a' brit

udvarnál divatozó gyásztartási szokástól, 10 nap gyászt határozott.

Montemolin gróf maj. 24. kén Londonból Gosp. utazott, az ottani katholik. templomban, hol 1843. k. ben Angliában elhunyt anyja fekszik eltemetve a' gyászmisszen jelen leendő. A' herceg reméli, miszerint a' koporsót nem sokára az Escuriálba tétetheti által. -- Az Examiner elhiszi azon hírt, hogy Izabella spanyol királynő a' pápánál lépéseket tön házassági válás eszközéséül, ugy vélekedik, hogy Esparteronak, kinek pártját a' M. Chronicle is fogta, nemsokára a' fiatal királynő oldala mellett kell állani, ha csak a' tapasztalatlan fejdelemnő menthetlenül megbukni s elveszni nem akar.

A' Timesnak Dublinból írják, hogy az új helytartó Clarendon lord részéről hivatalelfogadás híre őtt általános megalégülést okozott, miután meg vannak győződve, hogy a' kormány semmiféle férfut nem választatott, ki képeesebb s alkalmash volna ezen állás terhes kötelességit ügyesen, mérsék s egyszersmind szilárdsággal teljesíteni. Sok függend most az irlandi közigazgatás vezérlését illetőleg, hogy kilép Labouchere helyébe irlandi statustikárul.

Genuai magánlevelek szerint O'Connell legfőbb ohajtása volt Rómáb. meghalni IX. Pius áldásai közt. Utjában állítólag azon kívánságot fejezé ki, hogy ha netán utközben halna meg, akkor legalább szívet küldjék a' kath. kereszténység fővárosába, O'Connell kívánsága teljesített ni fog; valamint holtteste a' végtérzet értelme szerint Irlandba vitetik a' Kerry grófságba, hol családi sírboltja létezik. --

FRANCZIAORSZÁG. Semmi nem számíthat Franciaországban olly nagy mértékű népszerűségre mint az ellenzék. Német vagy angol ellenzékű férfiu ott mindig természetes szövetségésül tekintetik. O'Connell halála tehát a' francia sajtóban nagy részvétet gerjeszte. Ezen részvét bizonyára még határozottabb lett volna, de O'Connell esodátatása két pártnál kissé csökkent ez országban, és pedig a' gyökeresdiéknél azért, mivel harezias irányzatukat nem pártoló, a' juste-milieuél pedig alkalmi kitéréséiért Lajos Fülöp ellen, az egyetemi villongások miatt. Az ultramontán párt közlönye az Univer formaszerű gyászt öltött: t. i. fekete szegélyű nekrologgal jelent meg, melly kevésbbé hódol a' nagy igaztónak, mint az egyház jámbor bajnokának s O'Connellt majd a' szentek sorába helyeztetni. -- Kétségkívül hűséges kivetője volt ő az egyháznak, e' fölött legnevezetesebb zárdanővelje korunknak: legelől tizenhat éves korában a' domokos rendi szerzeteseknél Löwenben, hová őt a' német-alföldi nyugtalanságok kitérése üzte, aztán két évig a' st. omeri jezuítáknál. Azonban Irlandra s a' világra nézve mindenek előtt okori demokratiai nagyságuul tűnik fel, millyen kifejlődésben az, egyik szárazföldi státusban sem, csupán ő Anglia védintéztvényei alatt volt lehetséges, politikai jellemű a' hitfelekezeti állásponot csupasz egyoldalúsága nélkül, melly jellemet ő soha nem tagadott meg, sőt inkább ősz korában ollykor még erősebben nyilvánítá más statusférfiaknál. A' Constitutionnel, ellenlábasa az Univernek, megjegyzi: „egy ollyan férfiu halála minden időben, bármikor történik, esemény fogott volna lenni, de azon viszontagságos helyzetben, mellyben Anglia jelenleg létezik, s hozzávéve azon éhínséget, mellynek halálkarjai közt most Irland sanylik, elhunytá hasonlíthatatlan fontosságot nyer. Senki nem láthatja előre következtényit egy illetén eseménynek s a' befolyást sem, mellyt az nemesak az angol kabinet, hanem egyszersmind a' három ország sorsára okozand.“ Mégis félreismérhetetlen, hogy a' pártiság Irlandban néhány év óta lényeges változáson készül keresztülmenni, mit a' repealmozgalom erősen háttérbe szoritott s ezen körülmény ismét esökkenti kissé ezen halál jelentéességét, ha már meg kell vallani, hogy az egy olly lézagot hagy maga után, mellyt a' föllépett vezérek egyike sem fog betölteni. Valóban magának Irlandnak javát illetőleg nem is kívánatos, hogy az ország politikai szelleme egy személyben legyen öszponosulva. O'Connell már rég eleget élt, mind hogy nemzetét az önfeledés s elnyomatásból kiragadva szabad olutudatra vezesse, mind hogy a' kormányt s parlamentet alapos jogadási kötelesség érzetével keresztülhassa. Jöszándéku kormánynak ő utóbbi időben inkább gyámola mint akadályá volt, mert ha kellemetlenül esett is neki egy illy tekintélyű alattvalót magával szemközt látni, más részről azonban ezen hatalmas egyediség állása azon előnyt nyújtá, hogy elégséges volt csak egyetértésben lenni vele, s már is bizonyos lehetett egész Irland engedelmességéről. Anyiban most nehezebbé lón a' feladat; az irlandi nép tán kevésbbé kormányozható, a' szükségek még mellözhetlenebbeknek fognak mutatkozni. De azon meggyőződés, hogy erő, mérsékkel párosulva, legbiztos ut a' czélhoz, általa lón győztesse; ez az ő legszebb hagyománya, melly ha valahára földérendi az igazság napját az anyyi időig mostoha bánásmódban részesült Irlandra, akkor a' repealmozgalom, melly az egyesült országokat felhasználással fenyegeté, csak

